

שעה"כ שבת

	תיקוני ימי חול וימי שבת
4	שינוי בג' תפילות בכל יום
5	שינוי זווגים בג' תפילות
5	סגירת עיניים בתפילה
7	שינויים זווגים בג' תפילות
8	שינויים זווגים בג' תפילות של חול
9	שינויים זווגים בג' תפילות שבת
12	שוני בין תפילות שבת לשל חול
12	סדר מוצ"ש
13	הבדלה
13	קידוש לבנה
13	מוצ"ש ט' באב
15	ובא לציון במוצ"ש
16	ויהי נועם במוצ"ש
18	ויהי נועם בפרטות
20	עוד הנ"ל

דרושי סדר שבת הקדמה

מכאן מתחיל סדר שבת

¹ענין הק"ש והתפילה שמתפללין בכל יום תמיד ג"פ ערב ובקר וצהרים בחול

ובשבת ויו"ט.

דע לך כי יש הפרש ושינוי גדול בין התפילות של חול אל תפלת השבת ור"ח ואל תפילת היו"ט ואל חול המועד. ולא עוד אלא² אפילו בימים טובים עצמם, אין תפילת חג הפסח דומה לתפלת החג השבועות או לתפילת החג הסוכות וכיוצא בזה. ולא עוד אלא³ כי גם בכל יום ויום בעצמו, אינו דומה תפילת השחר לתפילת המוסף, או לתפלת מנחה או לתפלת ערבית. ולא עוד אלא⁴ שבימי החול עצמם, יש שנוי גדול בין תפלת יום זה לתפלת יום שלאחריו, ולא ראי זה כראי זה. ואין לך שום תפלה מיום שנברא העולם עד סוף העולם שתדמה לחברתה כלל ועיקר⁵.

¹ פע"ח שער התפילה פרק ז. יש אריכות גדול שמוצא בסוף הספד.

² ולא עוד אלא – נמחק בפע"ח ובמקומו איתא "וגדולה מזו".

³ ולא עוד אלא – נמחק בפע"ח ובמקומו איתא "וגדולה מכולם".

⁴ ולא עוד אלא – נמחק בפע"ח ובמקומו איתא "וגדולה מזו".

⁵ עי' שער הפונה קדים קד ע"ב שה"ה בכל מצוה ומצוה בכל יום ויום. ועי' ספר הכללים ח"א קו ע"ד: והנה אותו הצלם הנה הוא מהנצוצין דש"כ ופ"ר ורפ"ח המתבררים בכל יום, ונמשך בירורם ע"י ה"ב צרופי הו"ה השולטים בכל יום, י"ב צרופי פנים בה"ב שעות דהיום, וי"ב צרופי אחר בה"ב שעות דהלילה, ומתחלק ומתגלה כל א' לתת"ף צרופים, שהם תת"ף רגעי השעה. וכן גם כל אותן הצרופי הו"ה, הנה הם בכל יום ויום בגילוי מיוחד, שאינו דומה אור הצרופים דיום אחד לחבירו, ע' פרדס שער פרטי השמות (פרק ב), ובהגר"א בליקוטים סוף ספר יצירה (דף כ"ג ע"ד מדפוס ווארשא תרמ"ד), ע"ש ותמצא כ"ז. והנה מזה הוא שינוי ההנהגה והמאורעות שבכל יום, והוא לפי חלוקי איכות הניצוצין המתבררים בכל יום שמשונים בכל יום מזולתו כמ"ש בפע"ח שער התפילה (פרק ז) וכן בשעה"כ (נט סע"א), ונעשה בירורם בכח אור הצרופים דהשם הו"ה ב"ה

והענין בקיצור הוא, לפי שתכלית מצות התפלה היא לברר הביורורין של השבעת מלכי אדום שמתו. ובכל יום ובכל תפלה ותפלה מתבררים ברורי נצוצות חדשות שלא נתבררו מעולם עד העת ההיא. ובכל תפלה ותפלה מתבררים ניצוצות שעדיין לא עלו בשום זמן.⁶ והנה כפי ערך הניצוצות המתבררות ועולות ממטה למעלה בכל תפלה ותפלה, כן כפי ערך ההוא, הוא ערך הזווג העליון ולקחתם המוחין והמשכתם.⁷

וזה טעם החיוב הגדול המוטל עלינו להתפלל בכל יום ובכל שעה,⁸ לפי שבכל תפלה ותפלה נעשין בחי' מחודשות, (נט ע"ב) מה שלא נעשית בשום תפלה אחרת זולתה. וגם כי על הדרך הזה הוא ענין מצות הק"ש שנצטוינו לקרותה בבקר ובערב בכל יום תמיד, לפי שבכל קריאת שמע נעשה דבר מחודש למעלה, מה שלא נעשה כן בק"ש אחרת זולתה מעולם.

⁹ האמנם כל זה הוא בבחי' הפרטי¹¹⁰. אמנם בדרך הכלל¹² יתבאר לפנינו בע"ה. וגם נתבאר למעלה איך כל הק"ש וכל התפלה של שחרית בימי החול, יש להם כוונה אחד

המתחדשים ג"כ ומתגלים ומתחלפים בכל יום כנז'. ומאותן הניצוצין המתבררים ומתחדשים בכל יום ע"י ה"ב צרופי הו"ה ב"ה המתחדשים ג"כ בכל יום, הנה מחדש הקב"ה בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית (ברכת ק"ש). ע"י לקמן דרושי סדר שבת הקדמה. וע"י פע"ח שער התפילה פרק ז הובא בנספח לדף נט ע"א. והנה הניצוצין המתבררים בכל עת, הנה הם מה ששייך לאותו העת דוקא, לאותו השנה, ולאותו החודש, ולאותו השבוע, ולאותו יום, ולאותו רגע (דע"ה ח"ב קה ע"ב).⁶ ע"י לש"ו דע"ה ח"ב קה סע"ב.

⁷ הוא ערך הזווג העליון ולקחתם המוחין והמשכתם" נמחק בפע"ח, ובמקומו איתא "כך יהיו אז ערך המוחין שימשכו בזעיר ונוקבא ובמה שלמעלה מהם". נוסף בפע"ח: וכן על דרך זה יהיה זענין המשכות האורות בקריאת שמע כי אין קריאת שמע זעולה שחדמה לחברתה בסבה הנ"ל.

⁸ "החיוב הגדול המוטל עלינו להתפלל בכל יום ובכל שעה" נמחק בפע"ח ובמקומו איתא "שנצטוינו להתפלל תמיד ג' פעמים ביום ולקרא קריאת שמע פעמיים ביום ואם זיטול אחת מהם נקרא מעוות לא יוכל לתקן".

⁹ כי כל תפלת שחרית בכל ימי החול הם שוין בכללות כוונתם וכל תפלת מנחה של חול שוין וכל תפלת ערבית לחול שוין וכל תפלת ליל שבת שוין וכל תפלת שחרית שבת שוין וכיוצא בכל תפלות ועל דרך זה בכל קריאת שמע לשחרית לחול שוין וכל ק"ש לערבית לחול שוין.¹⁰ רק זענינים הפרטים שבהם (פע"ח).

¹¹ ע"י הקדר"ש קג ע"א: אמנם דע, כי הנה יש באמת עוד יחודים רבים פרטי פרטים לאין חקר באותן הד' הכלליים ג"כ, והנה הם נעשים ע"י כל המצות כולן. כי ע"י קיום כל מצוה ומצוה אשר במחשבה דיבור מעשה הנה גורם יחוד למעלה, וכמ"ש בספר שער המצות (בהקדמה שם), והוא ענין אמירת לשם יחוד אשר נתקן מחכמי חרשים לומר קודם עשיית כל מצוה (לכל מי שחננו ה' ברוח טהרה ולב בר ונקי), כי בכל מצוה גורם יחוד למעלה. אך כל היחודים המתקנים למעלה ע"י התורה והמצוה הרי אין זמן קבוע להם, והם מתחלקים לפרטים רבים אין חקר, כי אינו דומה תיקוני איש אחד לחבירו, וכל א' מתקן למעלה לפי שורש נשמתו, וכן אינו דומה מצוה אחת לחברתה, ומתחלקים תיקוניהם למדרגות רבות ולפרטים אין מספר. אבל כל פרטי היחודים אשר בכל התפילות הקבועים ובקדושת השבתות ומועדים שאמרנו לעיל, הנה הגם שהתיקונים הנוגעים להם מכל איש ואיש הנה הם נעשים למעלה ג"כ רק לפי תיקוני שורש נשמתו דכל א' ואחד, ובפרט שהרי אינו דומה תפילת אחד לחבירו, ומתקן כל א' בתיקון היחוד דכל תפילה ג"כ רק כל א' לפי שורשו למעלה, אך זהו רק בפרטי התיקונים אשר ישנם בכל יחוד ויחוד עצמו פרטים רבים לאין מספר לפי מספר הימים והשעות דכל עונת הזמן כולו דכל משך ימי עולם, וכן לפי מספר הדורות כולם, ואישים הפרטים שבכל דור, אך עכ"ז הנה בכללות, הרי הוה תיקוני היחוד דכל תפילה ותפילה כללות מדרגה אחת שוה לכל ישראל, וזמן קבוע לכל מדרגה ומדרגה אשר בכל תפילה, ומתקן הכללי דכל מדרגה ומדרגה בזמן אחד קבוע שבכל יום ויום ע"י כלל ישראל יחד. ובזה הרי יש מספר קבוע לתיקוני התפילות שבכל יום, ושיום בזה כל ימי החול זה לזה, וכל השבתות זה לזה, והר"ח והמועדים זה לזה, וע' בפע"ח שער התפילה (פרק ז) וכן בשעה"כ (דף נט סע"א ורע"ב), משא"כ היחודים המתקנים ונעשים למעלה ע"י כל מצוה ומצוה, הרי אין זמן קבוע להם כלל,

בדרך כלל. וכן כל התפלות דמנחה דחול כוונה אחד להם. וכן כל הק"ש והתפלה של ערבית דחול כוונה אחד להם¹³. וכעד"ז בשבתות ובר"ח וי"ט והבן זה מאד. ובדרוש התפילין למה אנו מניחין התפילין ביום ולא בלילה כו' נתבאר שם הדרוש הזה¹⁴.

גם דע כי בכל תפלתנו אנו מעלים העולמות העליונות ומקשרים אותם זה בזה כנזכר בפ' בראשית בענין ההיכלות (&) וג"כ בפ' פקודי (&).¹⁵ אבל צריך שתדע כי אין אנו יכולים להעלות עולמות בי"ע עד האצילות לכלול אותם שם אלא מבחי' הנפשות והרוחין והנשמות אשר בג' עולמות אלו¹⁶, ואלו הם העולים עם השכינה למעלה¹⁷, שהיא

ונעשה בכל רגע ורגע גופה כמה תיקונים במדרגות רבות לפי מספר המצות, וערך כל מצוה הנעשים בכל רגע ע"י כל צדיק וצדיק, מצוה בפ"ע חלוק מזולתו. והרי מתתקן ונעשה למעלה כמה תיקונים בחלוקי מדרגות רבות בכל רגע ורגע גופה, ואין מספר להם ואין זמן קבוע להם וכנודע כ"ז ופשוט הוא.

¹² "בדרך הכלל" נמחק בפע"ח, ובמקומו איתא "בענין הכללי שזהם".

¹³ אמנם פרטיהם זהם עלמנן אין נילולין מוחין אלו ואין נילולין צורקים אלו שוין מיוס שזכרנו העולם (נוסף בפע"ח).

¹⁴ נמצא כי בכל תפלה ותפלה באין מוחין חדשים ובירורין חדשים ואחר התפלה הם חוזרים ומסתלקין מהן ובזה יובן מה שאמרו רבותינו ז"ל חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת קודם התפילה ושעה אחת אחר התפילה ושעה אחת בתפילה והטעם הוא כי קודם שחרב בית המקדש לא היה פירוד בין זעיר ונוקבא ותמיד היו פב"פ (א) כי מעולם לא היו מסתלקין המוחין מהם וכמ"ש אצלינו במקומו (פע"ח ח ע"א).

ואמנם אחר שנחרב בית המקדש בעונותינו נסתלקו המוחין מזו"נ ולכן אנו צריכין להתפלל תמיד בכל יום כדי להחזיר למקומן את המוחין כדי שיזדווגו זו"נ אבל קודם שנחרב היו זו"נ פב"פ זיווגיהו לא פסיק וכמעט שלא היינו צריכין להתפלל כי לא היה בהם חסרון ולא היו צריכין אל תפילתנו כדי להמשיך מוחין לזו"נ לזווגם פב"פ כי מעולם לא היו מסתלקין המוחין מהם ואמנם אחר גמר התפלה חוזרים המוחין להסתלק וחוזר הדבר לכמו שהיה ולכן החסידים לא היו הולכין תיכף לבתיהם אחר שהתפללו אבל היו שוהין שעה אחת אחר התפלה כדי שעל ידיהם יגמרו ויוסיפו כח למעלה ולא יסתלקו המוחין מהרה וגם המוחין יתעכבו ברישא דזעיר ונוקבא שעה אחת יתירה אחר התפלה

וגם זה הוא הטעם שהיו חסידים הראשונים מתפללין תפלת נדבה באמצע היום שהיא כדי להחזיר המוחין פעם אחרת בזו"נ וכמו שאמרו בגמרא הלואי שיתפלל אדם כל היום כולו ונלע"ד חיים שיש שמניח תפילין כל היום הוא גורם להשהות המוחין כל היום הכוונה על הרישמו דגדלות כי המוחין עצמן כבר אמרנו שאין יכולת להשהות אותם יותר מג' שעות ואפילו משרע"ה לא היו ידיו פרושות רק ג' שעות גם זה הוא הטעם מה שאמרו רבותינו ז"ל שהחסידים הראשונים לא היו בטלו תפילין מעליהם כל היום והענין הוא כדי לגרום כח למעלה שהמוחין עליונים דז"א יתעכבו שם כל היום כולו וזהו שארז"ל שלא היו ידיו של משה פרושות יותר מג' שעות כי אי אפשר לעשות כן יותר מג' שעות (פע"ח).

¹⁵ פע"ח שער התפילה פרק ו.

¹⁶ עי' דע"ה ח"א מד ע"ג: [טו] ועוד קשה, כי הרי נודע הוא מכמה מקומות במה שמסתפק הרח"ו הרבה מאד בענין עליית העולמות, אם שיש איזה עלייה להחיצוניות כלל, ונוטה דעתו יותר לומר שאין שום עלייה להחיצוניות דהעולמות מאומה, וכמ"ש בפע"ח (שער התפילה פ"ו) שאין עלייה לחיצוניות העולמות אלא בביאת המשיח דוקא, וכן אמר בשער פנימיות וחיצוניות (דרוש ח'), כי אם שהיה עלייה להחיצוניות ג"כ היינו רואין בעינינו את עלייתן, וכן אמר ג"כ בלקוטי תורה (פ' בראשית דף י"ג ע"א), ור"ל שהיינו רואין בעינינו שמזדככים מחומרותם ועביותן ונתעלו ונעשו לפנים חדשות ממה שהיו.

עי' שער מ פרק ג: כל עליית התפלה אפי' בשבתות אין עלייה והתכללותם רק בפנימיות העולמות ולא בחיצונית עד ימות המשיח דוקא ועי' שער מ דרוש ח: אין חיצוניות העולמות עולין, דא"כ היינו רואין בעינינו עלייתן.

ז"ל פרק ח': גם תבין היטב כי הרי אמרנו שבחול אין עלייה רק לפנימיות שהם הנשמה והמוחין. והרי אנו רואים כי גם בחול עולין חיצוניות ופנימיות, והענין הוא כמ"ש במ"א, והוא כי לעולם אין עולה היצירה אל הבריאה רק פנימיות ג"ר דיצירה ולא חיצוניות. ואע"פ שעולין החיצוניות הוא מניה וביה בעולם היצירה עצמו, אך אינו משתנה חיצוניות יצירה להעשות בריאה. אך פנימיות יצירה חוזר להעשות בריאה, וזה נקרא עלייה, משא"כ בחיצוניות. וכעד"ז מבריאה לאצילות,

המלכות העליונה, וכמ"ש בתפ"י ר"ה (&). כי הנשמות הם יותר פנימי"י מן המלאכים, ולכן המלאכים אינם עולים רק בשבת לבד¹⁹¹⁸. וז"ס (ישעיה לג ז) הן אראלם צעקו חוצה²⁰, ר"ל צעקו לסיבת שהם חוצה ולא מהפנים, לכן אינן יכולים לעלות עם המלכות. אבל בחי' העולמות בעצמם אינם יכולים לעלות עד ביאת המשיח בב"א²¹, כי אז יתעלו ויעלו העולמות עצמם, אבל עתה לא יש עליה והתכללות העולמות למעלה אלא בבחי' הנשמות בלבד עם המלכות, וכמ"ש לקמן שאין שום חיצוניות עולה, רק נשאר במקומו, וחוזר להיות פנימיות.

השינוי' שיש בג' תפלות שחרית מנחה ערבית.

²²דע כי בחול²⁴²³ עולה רחל הנקבה בהוד ויעקב יורד בנצח, ושם מזדווגים ביחד. וזהו בתפלת לחש. ואח"ך בחזרת התפלה בקול רם, אז מאירים חסד וגבורה בזו"ן²⁵, העומדים בנצח והוד כנוז, וכמ"ש במקומו בחזרת התפלה בש"צ. ואז אנו מחברים את שניהם ע"י היסוד, וז"ס ענית אמן, שאנו עונין בברכות חזרת התפלה. וענין זה הוא בכל ג'

ומעשיה ליצירה. אמנם יש שינוי בעשיה (כי גם) שחיצונית דג"ר דעשיה {פב ע"ג} מלבישין לפנימיות מלכות דיצירה, ואעפ"כ אין זה עלייה, כי כבר ירדה מלכות דיצירה בעשיה כנזכר שם, לכן עדיין חיצונית ג"ר דעשיה הם בעשיה עצמה והבן זה היטב. ואמנם בשבת שעולין מעלות רבות, אז נמצאו כי כל עשיה אף חיצונית, חוזרין להיות יצירה או בריאה כנזכר ושמור זה היטב. וגם תבין, כי כיון שכל חיצונית עליונות ירדו להיות מוחין בתחתונים שהם פנימית, וא"כ כשחוזרין לעלות בימי החול, חוזרין לקדמותן כשהיו.

ונמצא כי אין עלייה כלל בחיצונית העולם, כי לא עלה מחלקם דבר רק מהעליונים, משא"כ בימי השבת. אמנם צריך שתדע מ"ש בסוד הקדיש, עולה כל העשיה ביצירה, וכן כל היצירה בבריאה. אך (מלכות הנ"ל) נ"ל כי אינם עולין רק פנימיות הנשמה לבדם כנ"ל, אך החיצונית לא עלה רק מה שהיה קודם הקדיש לבד, וראייה לזה שהיה העמוד שבין עולם לעולם היא כנקודה בעולם, ואיך כל העולם יעלה דרך אותו עמוד. ויתורץ במ"ש שאינן עולין רק הנשמות דרך העמוד כנזכר פרשה ויקהל ופ' ויחי (ריט ע"א). וצ"ל ולתרוץ מ"ש במ"א, כי אין חיצונית העולמות עולין, דא"כ היינו רואין בעינינו עלייתן. אך כיון שאין עולין רק הפנימית של קליפת נוגה, להיות חיצונית לחיצונית מלכות דעשיה, אך כל שאר הקליפות והחומר נשאר במקומו. וראיה לזה שהרי נשאר חלל ביום השבת בין הקדושה לקליפה ולעוה"ז י"ד מדרגות כנודע. ונמצא כי הנשמות עולין עשיה ביצירה, ויצירה בבריאה, ובריאה באצילות, והכל נכלל באצילות.

¹⁷ בסוד מ"ן (נוסף צפע"ח אמנס נמחק כלשו, על פי העולת תמיד).

¹⁸ צצבת לצד נמחק צפע"ח, ובמקומו איתא צי"ט וצבת ור"ה ויו"כ וכיוצא, ונוסף: גם צפעס אחרת שמתתי כי בחול {ז ע"ג} אין עולין רק בחי' הפנימית הנפשין ורוחין ונשמתין לצדן כי עולין עם השכינה בסוד מ"ן אבל צצבת עולה¹⁸ אפילו חיצונית העולמות.

¹⁹ האם זו סיבה לאמירת שלום עליכם?

²⁰ עי' לעיל הערה ר"ל מפני שנשארים בחוץ ואין להם יכולת לעלות עד המלכות מן העשייה [יכולת להתעלות עם המלכות ולכנס בפנים עם המלכות מן העשיה (לש"ו מעולת תמיד)] ליצירה ולבריאה ועד האצילות אבל הפנימית של נפשין ורוחין וכו' הם עולין לבד וטעם הדבר מפני כח נפשותינו ורוחינו ונשמתינו שהם משם הבאים מן הפנימיות משא"כ המלאכים שהם מן החיצונית ולכן יש כח בתפילתנו להעלות פנימיות הנפשין ורוחין ונשמתין אפילו בימי החול אבל לא חיצונית העולמות אמנם בי"ט ושבת ור"ה ויו"כ וכיוצא בהם [הם] עולין עם השכינה בסוד מ"ן [עם השכינה בסוד מ"ן (נמחק בלש"ו מעולת תמיד ועי' שער הקדיש סוף פרק ב) (פע"ח ז ע"ב)].

²¹ עי' לעיל הערה 16.

²² פע"ח שער התפילה פרק ז דף ח ע"ג.

²³ הקשה הש"ש שהרי זה אותו דבר בשבת.

²⁴ "עולה רחל הנקבה בהוד ויעקב יורד בנצח, ושם מזדווגים ביחד" נמחק צפע"ח, ובמקומו איתא "דע כי בחול המלכות בהוד ז"ל ויעקב בנצח ז"ל ושם הוא הזווג ביסוד".

²⁵ ות"ת ליעקב ורחל (פע"ח).

התפילות אבל יש חילוק ביניהם, והוא כי בתפלת שחרית עולין עד פנימיות נצה והוד דז"א, ובמנחה עולים באמצעותם בלבד, ובערבית עולים בחיצונותם. וכמו שהודעתך בבאור שמות הספירות, איך יש בכל ספירה וספירה שלשה כלים²⁶, פנימי ואמצעי וחיצון, וע"ש²⁷. וגם בב' כונות בברכת אבות, ומשם תבין הענין היטב, עם היות ששם מדבר בג' בחינות או"א, חיצון ואמצעי ופנימי, וכאן מדבר בז"א, אבל הדברים דומין זה לזה. ונמצא כי בתפלת ערבית הם עומדים חיצוניות בחיצוניות, והוא סוד אחר באחר כמבואר שם. ולקמן בענין השינויים שיש בין תפלת החול והשבת, נתבאר ענין זה היטב, כי כאן צ"ע, ואינו מבואר.

ובענין החילוק שיש בין ג' פעמים שאנו קורין קריאת שמע בכל יום, שם נתבאר ג"כ השינויים אחרים שיש בין ג' תפלות, וע"ש. עוד יש שינוי אחר בענין הזווגים כולם דשבת וחול, ונתבארו בסדר תפלת ערבית, וע"ש היטב. עוד יש שני שינויים אחרים בין שחרית ומנחה וערבית וחצות לילה, וכבר ביארנום למעלה.

²⁸ עוד יש שינוי אחר בשלש התפלות הנז', והוא זה, כי בתפלת שחרית, בעת העמידה בלבד, שאתה מתפלל תפלת י"ח בלחש, אתה צריך לחבק שתי ידיך, ולהניח יד ימינך על יד שמאלך, פני כף ימין ע"ג אחורי כף שמאלית. וטעם הדבר הוא, לפי שבתפילת י"ח, אז הוא כניסת המוחין בז"א כנודע (&), ואז הם יורדים ומתפשטים בכל גופו, ואז צריך לכלול ולחבק ימינא בשמאלא, ושמאלא בימינא, ולהמתיק יד השמאל עם יד הימין²⁹.

²⁶ בחי' (פע"ח).

²⁷ לכן בערבית נמצאת החיצונית בחיצונית והיא אז"א²⁷²⁷ לכן כסיונקים מהאמנעים אז אינס פז"פ למטה מאחר שאינן מקבלים מכלי הפנים אך מאחר שמאיר בהם האמנעים יהיה פז"פ שלל במקומן ועולין באו"א וסם יהיה פז"פ כסוד פי' הזיווג דאז"א אך בערבית סיונקים מחיצונית אז אין זיווג כלל ליעקב ורחל והם אז"א עומדין ממס' והיא כסוד נקודה באחוריים ולא בפרטוף ודוק היטב (נוסף בפע"ח).

²⁸ פע"ח מנחה ומעריב ג.

חמנס בשער מנחה ומעריב א' איתא: במנחה כריך שצעת התפלה תקים שני ידך זעג"ז על החזה ימין על שמאל לרמז כי החסדים שבז"א המתגלים סם בחזה ימתיקו הגבורות שהם יד שמאלית וכן בערבית ודע כי כל זמן שיש הזיווג הנוגע ממנו תועלת אל רחל כריך לרמז אותה אז כי ז"ס הנזכר בסבא דמשפטים (כה ע"א) עולמתא שפירחא דלית לה עיינין [עני' לעיל הערה] כי בלילה כתיב ועיני לאה רכות אבל ברחל לא נזכר אללא יפת מראה לכך בק"ש של שחרית כבר רמז אותה בפ' ראשון כנזכר שם שצריך לסגור עיניו בידו הימנית כסוד עולמתא וכו' והנה עתה בתפלת מנחה שאין בו ק"ש כל עמידה יהיה בעינים סגורות מאותו הסוד עלמנו בעולמתא וכו'.

²⁹ כריך לחבק ימין על שמאל, ושמאל בימינא, לאכללא בימינא בשמאלא ושמאלא בימינא כנודע, וע"ז תמתיק כל שמאל (פע"ח).

וכן בתפלת המנחה בעת העמידה בלבד תאסור ותחבק שתי ידיך זעג"ז כנוז, כי כבר הודעתין, כי עיקר תפלת המנחה הוא העמידה בלבד, וכל אותם המזמורים שאומרים קודם תפלת המנחה, אינו אלא מנהג בעלמא.

אבל בתפלת ערבית, תאסור ותחבק ידיך מתחילה ועד סוף, פירוש משעה שתתחיל ברכת אשר בדבר מעריב ערבים, עד שתשלים כל העמידה. והטעם הוא לפי שהרשימו של החסדים המתפשטים בגופא דז"א, כבר נשאר שם מן היום, ולכן צריך שבכל תפלת ערבית, תחבק ידיך כנוז.

גם צריך שתזהר בענין סגירת העינים בכל ג' התפלות ממש ע"ד החילוק הנז' בענין חיבוק ב' הידים.³⁰ והענין (נט ע"ג) הוא כי תעצום ותסגור עיניך בשחרית ובמנחה בעת העמידה בלבד, ובתפלת ערבית תסתום עיניך בכל התפלה, בין בברכות קריאת שמע, ובין בתפלת העמידה. וסוד עצימת העינים נרמז במ"ש בסבא דמשפטים (דף צה ע"א)³¹ וז"ל: ומהו עולימתא שפירתא דלית לה עיינין כו', וביאור המאמר הזה הוא מדבר בענין רחל נוקבא דז"א, כי היא נק' עולימתא שפירתא, כמו שאמר הכתוב (&) ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה, אבל לית לה עיינין, לפי ששיעור קומתה הוא מן החזה ולמטה דז"א, ואין כנגדה בחי' העינים דז"א, כדי להמשיך מהם אליה בחי' עינים ג"כ. אבל לאה, יש לה עינים בסוד (&) ועיני לאה רכות, לפי שמקום לאה הוא למעלה במקום³² רישא דז"א, אשר שם יש בחי' העינים דז"א, ומשם הולכת הארתם, ונמשכת בלאה אשר היא כנגדם, ובורא ויוצר³³ בה בחי' עינים. משא"כ ברחל התחתונה, ולכן הכתוב יחס העינים בלאה ולא ברחל, כמ"ש ועיני לאה רכות.

אמנם ברחל הזכיר היופי, כמ"ש (&) ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה, ולא בלאה. והטעם הוא, לפי שלאה היא למעלה במקום כיסוי האורות, אבל רחל היא למטה מן החזה, אשר שם הוא גילוי אורות החסדים בתוך ז"א כנודע, כי שם נסתים יסוד דאימא המלביש ומכסה את החסדים, ואז האורות ההם המגולים מאירים בה, ומיפים אותה. והרי נתבאר טעם סגירת העינים.

אמנם טעם הצטרפות סגירתם בתפילת ערבית מתחילתה ועד סופה, הוא לפי שעתה הוא סוד זמן לילה, שהוא זמן החשך. ואמנם ביום היו נמשכים לרחל עינים מלמעלה, אבל בערבית שהוא זמן לילה, נחשכים עיני רחל. ובזה תבין כמה מאמרי הזוהר

³⁰ פע"ח שער מנחה ומעריב פרק ג.

³¹ עי' לעיל הערה צד ע"ב: רבי חייא ורבי יוסי אערעו חד ליליא במגדל דצור אתארחו תמן וחדו דא בדא אמר רבי יוסי כמה חדינא דחמינא אנפי שכינתא דהשתא בכל ארחא דא אצטערנא בחדא סבא טייעא דהוה שאיל לי כל ארחא מאן הוא נחשא דפרח באוריא ואזיל בפירודא³¹ ובין כך ובין כך אית נייחא לחד נמלה דשכיב בין שני שרי בחבורא וסיים בפירודא ומאי איהו נשרא דקא מקננא באילן דלא הוה בנוי דאתגזלו ולאן מן בריין דאתבריאן באתר דלא אתבריאן כד סלקין נחתין כד נחתין סלקין תרין דאינון חד וחד דאינון תלתא מהו עולימתא שפירתא ולית לה עיינין וגופא טמירתא ואתגליא איהי נפקת בצפרא ואתכסיאת ביממא אתקשטת בקשוטין דלא הוה תרגום: רבי חייא ורבי יוסי נפגשו לילה אחד במגדל צור התארחו שם ושמוחו זה בזה אמר רבי יוסי כמה שמחתי שראיתי פני השכינה שעכשיו בכל הדרך הזאת הצטערתי בזקן אחד סוחר שהיה שואל אותי כל הדרך. מי הוא נחש הפורח באויר והולך בפירוד ובין כך ובין כך יש מנוחה לנמלה אחת ששוכבת בין שני התחיל בחבור וסיים בפירוד ומה הוא נשר שמקנן באילן שלא היה בנוי שנגזלו ולא מהבריות שנבראו במקום שלא נבראו כשעולים יורדים כשיורדים עולים שנים שהם אחד ואחד שהם שלש מה זה נערה יפה ואין לה עיניים והגוף נסתר ומתגלה היא יוצאת בבוקר ונתכסית ביום ומתקשטת בקשוטים שלא היו.

³² זלחורי (פע"ח).

³³ "זכורא ויולר" נמחק בפע"ח, ובמקומו חיתא "ונעשו".

שאומרים ענין הלילה, איך החשך יכסה ארץ בלילה, ותבין מה הוא ענין החשך הזה, וגם למה הוא בלילה ולא ביום.

שינוי אחר שיש בין שחרית ובין מנחה וערבית וזווג דחצות לילה, הנה הזווג דתפלת שחרית הוא מן יעקב ורחל, מן החזה דז"א ולמטה. והטעם הוא מובן כמ"ש אצלנו בענין אצילות יעקב ורחל, שהם למטה מן החזה דז"א. כי הטעם הוא, לפי שהיסוד דאימא מתפשט עד החזה, ולכן האורות אשר למעלה מן החזה, בין אותם דאבא בין אותם דאימא, הם אורות מכוסים וסתומים. אבל למטה מן החזה, שנשלם ונפסק היסוד דאימא, נתגלו האורות דאבא, ולכן יעקב יכול להעשות שם כנגדן מבחויז, כי הוא נעשה מאורות דאבא. ורחל גם היא ניתנה שם, כנגד האורות דאימא המגולים, כי היא נעשית מהם.

והנה כאשר אימא עלאה נתפשטו כל הנה"י שבה תוך ז"א, ונעשו לו מוחין גמורים, שהוא בשחרית, הנה יש בענין הזה ב' בחי' הא', היא בתפלת לחש, כי אז אימא עלאה היא רובצת על הבנים ז"ן, והיסוד שלה הוא מושפל למטה עד כנגד החזה דת"ת דז"א כמבואר במקומו, ולכן אין אורות מגולים נמצאים ממנה, אלא ג' אחרונות לבד, הם נה"י. ולכן גם יעקב ורחל הם עומדים בחויז, כנגדם בנה"י דז"א בלבד.

הבחי' הב' היא בתפילת החזרה דש"ץ בקול רם, כי אז אימא עלאה נזקפת למעלה, ואינה רובצת, ואז היסוד שלה היא כדרכו, בין אמצע תרין רישי פרקין עלאין דנו"ה שלה, אשר מתלבשים בחו"ב דז"א. ואז היסוד שלה מתלבש בדעת שבו. ונמצא כי גם האורות שבהג"ת דז"א הם מגולים, ולכן גם יעקב ורחל הם יכולים לעלות מבחויז כנגד הג"ת דז"א, כנ"ל במקומו.

אבל במנחה אין בז"א מוחין גמורים כמו בשחרית, לפי שאין נכנסין ומתפשטים בו ג"ר דמוחין, רק ו"ק דמוחין דאימא דגדלות, וגם הו"ק דמוחין דאבא דגדלות, אינם נכנסין כלל. ולכן אין במנחה בחי' יעקב נמצאת, כי איננו נעשה אלא מן המוחין דמצד אבא. אמנם בחינת לאה לבדה יוצאת משם מן החזה של ז"א ולמעלה, מן הארת המוחין דו"ק דמצד אימא, כי בתחילה בשחרית, שנכנסו כל המוחין גמורים דאימא, לכן יצתה ג"כ רחל למטה מן החזה, מלבד לאה שיצתה למעלה מן החזה.

ולכן היו שם ב' זווגים: א', ביי"ג מידות של רחמים דויעבור, והוא דישראל ולאה. וב', הוא זווג דיעקב ורחל למטה מן החזה, בנפילת אפים. אבל עתה, שאין שם רק מוחין דו"ק, נמצאו שהם עומדים למעלה בחצי העליון של קומת ז"א, א"כ אין שם מקום אצילות של יעקב ורחל למטה מן החזה, ולכן אין במנחה רק זווג א' של ז"א עצמו עם לאה, מן החזה ולמעלה. אמנם בחי' רחל נשארת בסוד אב"א מן החזה ולמטה. וכיון שלאה חזרה פב"פ עם ז"א, בזווג דמנחה, אז רחל רואה המקום פנוי, ונגדלת ועולה בכל שיעור קומת לאה ג"כ, ונמצאת שוה בקומתה עם ז"א כולו בסוד אב"א³⁴. נמצא כי בתפלת המנחה, לא נכנסו בז"א רק ו"ק דמוחין דגדלות דמצד אימא בלבד, כי בשחרית נכנסו כל המוחין, ואח"כ נסתלקו כולם כנודע, (נט ע"ד) ובהגיע שעת המנחה, חזרו הו"ק דמוחין בלבד.

ונמצא כי מה שנעשה ביחוד קריאת שמע דשחרית, ומה שנעשה בתפלת המנחה, הכל שוין. ולכן אין עתה יחוד קריאת שמע מעכב, כי כבר נעשה ע"י עמידה דמנחה. אבל בערבית כיון שבתחילה עשינו יחוד קריאת שמע דערבית, והנה אז ע"י הק"ש נכנסו הו"ק דמוחין דאימא, וכאשר אנו מתפללין תפלת ערבית, נתוספה בחי' האחרת, והוא שנכנסין בו ו"ק דמוחין דאבא. ונמצא עתה כי בחי' רחל אינה יוצאת, לפי שרחל יוצאת מסיון

³⁴ [נה"ש דף י"ז ע"ד ד"ה גם מ"ש הרב] (לש"ו).

דמוחין דאימא, אשר תחת החזה. והנה לא נכנסו רק ו"ק שלהם, ונשארו למעלה, ולא נתפשטו למטה, ולכן אינם יוצאות רק לאה למעלה מן החזה. אבל בחי' יעקב יכולה לעשות ולצאת למעלה מן החזה, לפי שהמקום הוא פנוי כנודע, כי מצד פנים דז"א, מן החזה ולמעלה, אין עומד שם שום דבר. אבל בחי' רחל אינה יכולה לצאת למעלה מן החזה דרך אחר דז"א, לפי ששם עומדת לאה. ונמצא זווג זה דערבית שהם יעקב ולאה, ושניהם למעלה מן החזה.

ובחצות הלילה, אז הוא הזווג ד' באופן אחר, והוא זווג יעקב ולאה בפני הז"א, והם שוים בקומתם בכל אורך קומת ז"א. ומעם הדבר הוא, לפי שבתחילת הלילה, בק"ש דערבית לקחה לאה אותם הארות של מוחין דו"ק דמצד אימא כנוז, ואחר תפלת ערבית נסתלקו המוחין דז"א, וחזרה לאה למקומה אב"א. ומאז עד עתה בחצות הלילה, היו או"א מתקנים ובונים אותה, בהיותה אב"א כמבואר אצלנו בסוד שכיבת הלילה וע"ש (דרושי הלילה דרוש ד). ואז בחצות ראשונה של הלילה, היו נכנסים ומתפשטים בתוכה הנה"י דאו"א, ולכן בבוא עת הצות לילה, שחוזרת פב"פ עם יעקב להזדווג עמו כנוז, יש בה כח להתפשט ולהגדיל בכל קומת ז"א כולו. גם ענין יעקב הוא באופן זה, כי הנה בחצות הראשונה³⁵ של הלילה, כשנכנסו נה"י דאו"א³⁶ תוך לאה להגדילה כנוז, הנה אז היא יוצאת בחי' יעקב מתוך לאה, ע"ד מ"ש בענין פורים, וע"ש. ולכן אותם ההארות שקבל יעקב אז קודם הצות הלילה, נצטרפו עם אלו ההארות היוצאים עתה מתוך ז"א עצמו, אחר שנכנסו בו נה"י דאימא, כמו שיתבאר במקומו בענין סוד שכיבת הלילה. וע"י הצטרפות כל אלו ההארות, נגדל יעקב בכל אורך קומת ז"א כולו, ומזדווג עם לאה אחר הצות לילה פב"פ, מצד פנים דז"א שוים כשיעור קומתו כנוז.

דרושי סדר שבת דרוש א'

דרוש א' כולל בכל עליות אשר בתפילת החול והשבת.

דע, כי בימי החול, בתפלת שחרית, אז זווג של יעקב עם רחל פב"פ. רק שיעקב יורד בנצח דז"א, ורחל עולה מן הבריאה ועומדת בהוד דז"א³⁷, אבל ישראל עם לאה, הם אב"א. ובמנחה אז מזדווג ישראל עם לאה בלבד פב"פ, אבל רחל היא עמו אב"א, אמנם היא נגדלת שם כנגד כל אחורי ז"א. ונמצא שהיא עומדת אב"א עם יעקב וישראל כנוז בדרוש שקדם. ונודע כי רישא דדכורא הוו דינין תקיפין ואינון נייחין בסופה כנוז בפ' תצוה³⁸ ובספרא דצניעותא (ט"ז ע"ב, אד"ר קמ"ב ע"ב)³⁹, ושם⁴⁰ ביארנו כי הטעם הוא

³⁵ נצד"ל חצי הראשונה של הלילה*##.

³⁶ הש"ש הקשה שבדרושי הלילה כתוב נה"י דאימא ולא דאו"א.

³⁷ כאן קיום של איהו בנצח ואיהי בהוד כדלקמן.

³⁸ נראה לי שצ"ל פרשת תצוה בספד"צ.

³⁹ דינין דדכורא תקיפין ברישא בסופא נייחין דנוקבא באפכא.

⁴⁰ עי' שער מאמרי רשב"י (&): שם בדקפ"ז ע"א וז"ל כתיב יהי שם ה' מבורך מאי מבורך כו' שירותא קשה וסופיה רך כו' ענין מאמר זה החולק עם פרשת תרומה בספרא דצניעותא (לעיל סוף פ' תרומה) ועיין שם היטב בשני הפירושים שנתבאר שם. עוד אבאר עתה פירוש שלישי כי הנה נודע ענין התדבקות ז"א ונוקביה אחר באחור והוצרכה הנסירה להפרידם כדי שיחזרו אח"כ פנים בפנים כמבו' באורך בתפי' ר"ה וע"ש היטב ובעת הנסירה ננסרים הדינים והגבורות אשר באחורי הזכר וניתנין אל הנקבה והנה התחלת הנסירה הוא מעילא לתתא ובתחילה ננסר הראש ואח"כ הגוף ונודע כי שם של מ"ב הוא בראש כנוז בתקונין בתקון שבעים ונמצא כי בהתחלת הנסירה ננסר ראש הזכר וניתנין אותם הדינין בראש הנקבה ולוקחת כל אותם הדינים שבראש הזכר וזמ"ש מאי מבורך שירותא מ"ב קשה וסופיה רך כי שירותא דנסירה היא בשם מ"ב שהוא בראש כנוז והנה הוא קשה אבל סופא דנסירה שהוא כאשר השלים ענין הנסירה ונשלמו בה כל הדינין שהיו

לפי שהחסדים שבז"א בהיותם בראשו הם אורות סתומים תוך הנה"י דאימא. ועוד סיבה אחרת, כי הנה"י עצמו של אימא הם דינין תקיפין, לפי שהנה"י הם דינין להיותם לבר מגופא (זהר בראשית דף כא ע"ב), ובפרט בהיותם מצד אימא דדינין מתערין מינה (זהר ח"א ר"כ ע"ב). אבל בסיומו, שם מתגלים החסדים בגילוי, ולכך נמצא כי לאה היוצאת למעלה היא דינין, אבל רחל היוצאת מן החוזה ולמטה הוא רחמים.

גם זה עצמו הוא מ"ש בס"ה פ' ויצא (קנב ע"א) דלאה איקרי עלמא דאתכסיא⁴¹, לפי שעומדת במקום אורות המכוסין. אבל רחל נקרא עלמא דאתגליא, כי היא במקום אורות המגולים. וגם ז"ס קבורת רחל בדרך באתגליא, במקום פרשת דרכים. והענין הוא, כי שם במקום החוזה נקרא פרשת דרכים, כי שם הוא מקום נפרש ונחלק בין בחי' ישראל ובין בחי' יעקב, שהוא מן החוזה ולמטה. גם בזה תבין מ"ש בס"ה פ' ויצא (קנד ע"א) כי לאה נקרא עלמא עילאה בינה, לפי שלאה יונקת דרך הפסק מחיצות נה"י של אימא עלאה שבתוך ז"א, ובכל זה נתבאר מ"ש למעלה (&) כי לאה היא דינין, ולכך במנחה אתערו דינין, לפי שהוא בחי' זווגא של לאה. אמנם לפי שרחל נגדלה בסוד האחור, ולוקחת גם מקום לאה כנז', לכן עדיין הוא נקרא בחי' יום, והדינים הם אז מתוקים, ואינם חזקים כמו בערבית כמו שיתבאר.

והנה בתפלת ערבית או חוזרת רחל להקטין עצמה ולהיות אב"א עם יעקב בלבד למטה מן החוזה, ולכן אז הוא שליטת דינין גמורים, ואז הוא לילה וחשך ממש, וענין החשך והדינין התקיפין האלו נמשך עד חצות לילה. (ס ע"א)

והנה בחצות לילה, אז לאה נגדלת פב"פ עם בחי' ישראל ויעקב, שהוא כל שיעור ז"א כולו. ואז לאה כאלו היא ממש בחי' רחל, ולכן אז נמתקים הדינין, וז"ס ליל ולילה הנז' בפ' בא בספר הזהר (&⁴²) בפ' ליל שמורים וכו' הוא הלילה הזה כו'. והענין הוא, כי קודם חצות נקרא לאה ליל, אבל אחר חצות לילה, אז לאה נקרא לילה. והענין הוא, כי כיון שהיא נגדלת גם מן החוזה ולמטה, שהוא חצי התחתון של ז"א, לכן נק' לאה חצות לילה, כי לוקחת לאה הנקרא לילה גם בחי' החצי התחתון דז"א.

⁴³ובשבת בתפלת ערבית⁴⁴, אז עומדים יעקב ורחל פב"פ כנגד כל נה"י דז"א. משא"כ⁴⁵ בתפלת שחרית דחול, שאינם רק איהו בנצח ואיהו בהוד⁴⁷⁴⁶. ואחר תפלת

בזכר אין עוד דינין בו לתת לה ולכן סופיה רך כי אז היא דומה אל הנקבה דחלש חילהא כי אין בה מעצמה רק מה שלוקחת ממנו והנה כבר נשלמו ואין עוד מה לקבל ולכן הם נייחין בסופה אבל הזכר כיון שאינו צריך אל זולתו אדרבה רישיה רך וכל מה דאזיל מתגבר והולך ואמנם מה שאמרו בספרא דצניעותא בפ' תרומה בדקע"ח ע"א היה מדבר באיכות ובמהות הדינין בעצמן כי הדינין של הנקבה נייחין ברישא לפי ששם הנה"י דדכורא שהם בחינת הדינין נעשין בה בחינת מוחין ובסופה הם תקיפין כי הנה"י שלה אינן נעשין מוחין בזולתה אבל הזכר תקיפין ברישיה (ע"ב) ונייחין בסופיה כי הם נעשין מוחין אל הנקבה כנז' אבל כאן בפ' תצוה איירי בבחינת מה שלוקחת ממנו אם הוא רב או מעט כנז'.

⁴¹ ז"ל: תרין עלמין אחסין יעקב חד עלמא דאתגליא⁴¹ וחד עלמא דאתכסיא⁴¹ כגוונא דלהון ממש מחד נפקו (תרין) [שית] שבטין ומחד נפקו תרין שבטין עלמא דאתכסיא אפיק שית סטרין עלמא דאתגליא אפיק תרין ואינון תרין כרובין דתחתונה ויעקב בין תרין עלמין אשתכח בדיוקנא דלהון ממש ובגין כך כל מלוי דלאה הוו באתכסיא ודרחל באתגליא. לאה נקראת עלמא דאתכסיא מאחר שכתר דז"א מכסה על בחינת האחוריים שלה (ע"ח שער כג פרק ד).

⁴² ז"ל:

תרגום:

⁴³ פע"ח שער התפילה ז.

⁴⁴ הקדוש קג ע"ג תחתון, וקד ע"ב עליון

ערבית עולה רחל למעלה בהיכל אמא עלאה, להגדילה בהיותה⁴⁸ שם. ואז לאה פב"פ בכל אורך ז"א, שהם ישראל ויעקב, כמו שהוא אחר חצות לילה בימי החול. וענין זה נוהג עד חצות לילה, ואח"כ בחצות לילה, לאה עולה למעלה בהיכלא דאימא עלאה, ורחל יורדת פב"פ בכל אורך ז"א, שהוא עם ישראל ויעקב, ובוזה יתבאר לך סוד עונתן של ת"ח בליל שבת⁵⁰⁴⁹, שהוא דוקא אחר חצות לילה. ולעמי הארץ עונתן⁵¹ בימי החול אחר חצות לילה,

⁴⁵ יותר (פע"ח).

⁴⁶ שאינס רק ליהו זנלח ואיהי זכוד – נמחק זפע"ת.

⁴⁷ מושג זה של "איהו בנצח ואיהו בהוד" מובא בע"ח אנ"כ ט' ועוד כמה מקומות בשם הזה, אמנם חפשי בספרי הזהר המצויים בידינו ולא מצאתי. איברא עי' לש"ו כללים ח"ב לב ע"ג, שמביא מקור לזה מתיקו"ז לד ע"א וז"ל התיקו"ז, תא חזי יהו"ה אדנ"י איהו קודשא בריך הוא ושכינתיה בתרין שוקין יהו"ה לימינא אדנ"י לשמאלא ואינון אספקלריא המאירה ואספקלריא שאינה מאירה בצדיק תרוייהו חד יאקדונק"י [תרגום: בא וראה הו"ה אדנ"י הוא הקב"ה ושכינתו בשני שוקים הו"ה בימין ואדנ"י בשמאל, ואלו הן המראה המאירה והמראה שאינה מאירה, בצדיק שניהם יחד יאקדונק"י], עכ"ל. וז"ל רבינו בביאורו שם ד"ה והיא משבחת כו' - ר"ל בהו"ה אק"ק. והענין, כי הו"ה אק"ק שרשם בחו"ב והו"ה אדנ"י שרשם בנו"ה, כי איהו בנצח ואיהו בהוד. וז"ש בפנים ת"ח הו"ה אדנ"י איהו קב"ה ושכינתיה בתרין שוקין כו', עכ"ל. (הערת העורך - ואולי מכאן: איהו לח מסטרא דחכמה איהו קר מסטרא דאימא איהו בחמימו סגי בגין דאור קדמא נטיל בעמודא דאמצעייתא ונטיל בצדיק, וחכמה, דאיהו קר, נטיל בחסד ונצח, ואימא, דאיהו חמימא, נטילת בגבורה והוד. [תרגום: הוא לח מצד החכמה הוא קר מצד אימא. הוא בחמימות מספיקה, בגלל שהאור הקדמון לקח מעמוד האמצעי ולקח בצדיק. וחכמה הוא קר, לקח בחסד ונצח. ואימא שהיא חמה, לקחה גבורה והוד]- תיקו"ז קכד ע"ב)

עי' יהל אור ח"ב לב ע"ד ז"ל, אר"א (דאצילות) הן בב' ידים (דא"א) כידוע, וכמ"ש בתיקונים (ד ע"א) חכמה נחית בימינא ואמא נחית בשמאלא וזו"נ ברגלין איהו בנצח ואיהו בהוד, עכ"ל (עי' לש"ו כללים ח"ב טז ע"א לגבי ענין איהו בנצח ואיהו בהוד, דעיקר יניקת הנוק' לעולם הוא מההוד, ואפילו כשזו"ן נמצא בכל רוחב נה"י דא"א). הנה נתבאר כאן שזו"ן מתלבשים על הרגלין. והנה בבחינה זו אורך הרגלים שווה, ועומדים הם א' מול השני. משמע, ש'איהו בנצח ואיהו בהוד' הוא מציאותם של נו"ה כאשר זו"ן הם פב"פ, וקומת נוק' כקומתו של ז"א. אמנם עי' בבהגר"א על תיקו"ז (קג ע"ב ד"ה לזמנין), שבחינת "איהו בנצח איהו בהוד" הוא דווקא כאשר ז"א ונוק' עומדים בצורה של המאור הגדול והמאור הקטן (כלומר העמדת זו"ן בצורה בה א' נמצא למעלה מהשני), ולא בבחינת ב' המאורות הגדולים (כלומר כאשר הם עומדים פנים בפנים). ולכאורה הדברים נראים כסותרים זה את זה.

והנראה אולי לחלק, שהיהל אור מדבר בנו"ה דא"א, שם אין בחי' מאור גדול ומאור קטן ממילא הם תמיד עומדים פב"פ ובאותה הקומה, ואילו בביאור התיקו"ז מדבר על נו"ה דאצילות שם יש עליות וירידות. ולכן שם "איהו בנצח ואיהו בהוד" הוא דווקא כאשר הם זה למעלה מזה. אמנם צריך אני לרב בזה וצ"ע.

⁴⁸ נמחק זפע"ת.

⁴⁹ עי' זהר ח"א יד ע"א: ואלמלא אקדים סטרא אחרא בהאי ליליא עד דלא יקדים סטרא דטוב לא יכיל עלמא למיקם קמייהו אפילו רגעא חדא אבל אסוותא אקדים קב"ה דדליג קמיה קדושא דיומא ואקדים קמי סטרא אחרא ואתקיים עלמא ומה דחשיב סטרא אחרא לאתבני בעלמא ולאיתקפא אתבני בהאי ליליא סטרא דטוב ואתתקף ואתבנון גופין ורוחין קדישין בהאי ליליא מסטרא דטוב

ובגין כך עונתן דחכימין דידיעי דא משבת לשבת דהא כדן חמאת דא סטרא אחרא דכמה דאיהי חשיבת למעבד עביד סטרא דקדושה אזלא ומשטטא בכמה חיילין וסטרין דילה וחמאת כל אינון דקא משמשי ערסייהו בגלויא דגופיהון לנהורא דבוצינא וכל אינון בנין דנפקין מתמן הוו⁴⁹ נכפין דשרו עלייהו רוחין מההוא סטרא אחרא⁴⁹ ואינון רוחין ערטילאין דחייביא⁴⁹ דאקרון מזיקין ושריאת בהו לילי"ת וקטילת לון כיון דאתקדש יומא ושלטא קדושה על עלמא ההוא סטרא אחרא אזעירת גרמה⁴⁹ ואטמרת כל ליליא דשבתא ויומא דשבתא בר [מן] אסימ'ון וכל כת דיליה דאזלי על שרגי בטמירו למחמי על גלויא⁴⁹ דשמושא ולבתר אטמרון⁴⁹ גו נוקבא דתהומא רבא.

תרגום: ואלמלא הקדים הצד האחר בלילה הזה טרם שיקדים צד הטוב, לא יכול העולם לעמוד לפנייהם אפילו רגע אחד. אבל הקדוש ברוך הוא הקדים רפואה, שדילג לפניו קידוש היום, והקדים לפני הצד האחר, והתקיים העולם. ומה שחשב הצד האחר להבנות בעולם להתחזק, נבנה בלילה הזה צד הטוב והתחזק, ונבנו גופות ורוחות קדושות בלילה הזה מצד הטוב.

והטעם הוא לפי שקודם הצות לילה, אפילו בלילי שבתות ואפי' לע"ה, נאסר הזווג⁵², לפי שאז רחל פב"פ למטה מן החזה בלבד, ומכ"ש בלילי החול קודם הצות לילה, שאז יעקב ורחל אב"א ומן החזה ולמטה, אבל אחר הצות לילה הותר הזווג לע"ה, לפי שאז היא לאה פב"פ בכל קומת ז"א לגמרי⁵³. ובחצות ליל שבת שאז גם רחל היא פב"פ עם כל ז"א לגמרי, ואז הוא רחמים גמורים להיות בחי' רחל, וגם שהיא גדולה לגמרי, ולכן הותר הזווג אפי' לת"ח.

ובתפלת שחרית או עולה ז"א עצמו ג' מדרגות שהם נה"י דאימא ואז גם נוק' עולה כנגדם בז"א עצמו, וכן בכל תפלה ותפלה עולה ג' דרגין, כמבואר שם במקומו. עד שנמצא כי בתפלת מוסף, אז ז"א הוא עם או"א ממש כמותם, אבל נוק' שהיא הנקרא רחל היא בנה"י⁵⁴ דאימא לבד. ובקק"ק דמוסף⁵⁵ עולה בחג"ת דאימא וב"איה מקום כבודו", עולה בחב"ד⁵⁶ דאימא ואז היא ממש שוה עם ז"א.

ובמנחה דשבת או בחי' החצי העליון דז"א שהוא הנקרא בחי' ישראל כנודע הוא לבדו עולה למעלה עם לאה⁵⁷ עד מזל הי"ג דדיקנא דא"א⁵⁸ ועם או"א ואח"כ בחזרה של תפיל' המנחה, אז בחי' ישראל ולאה⁵⁹ עולים עד מזל העליון הח' דדיקנא דא"א ושם הם מזדווגים אבל יעקב ורחל הם⁶⁰ למטה מהם בלי זווג.

ולכן עונתן של חכמים שיודעים את זה משבת לשבת. שהרי אז רואה את זה הצד האחר, שכמו שהיא חשבה לעשות מעשים של הצד של הקדושה. הולכת ומשוטטת בכמה צבאות והצדדים שלה, ורואה את כל אותם שמשמשים את מטתם בגלוי של גופם לאור הנר, וכל אותם הבנים שיוצאים משם הם נכפים, ששורים עליהם רוחות מהצד האחר ההוא. ואותם הרוחות הערומות של הרשעים שנקראים מזיקים, ושורה בהם ליל"ת והורגת אותם. כיון שהתקדש היום והקדושה שולטת על העולם, אותו הצד האחר מקטין עצמו ונטמן כל ליל שבת ויום השבת, פרט לאסימו"ן וכל הכת שלו שהולכים על הַנְרוֹת בסתר לראות את הגלויים של התשמישים, ואחר כך נטמנים בתוך נקב התהום הגדול, ע"כ.

ועיי"ש קיב ע"א, ועי' ספר עולת תמיד - שער השבת: ענין העונה משובחת מליל שבת לליל שבת לתלמיד חכם, הסוד הוא כי כבר נודע שיש הפרש כי אין נשמות חדשות רק בע"ש, א"כ אין לשמש מטתו כי אם בשבת בחצי ליל שבת. ונלע"ד כי אלו הנשמות ממש היורדות בליל שבת [מפע"ח - והנה] אם האדם בלילה ההיא ישמש מטתו ונשארה אשתו מעוברת מביאה ההיא ודאי אותה הנשמה תשרה על אותה טיפה, וכיון שהיא נשמה חדשה ולא ענושה?? לזה אמר שאותם הבנים יהיו חסידים קדושין, וזהו טעם הורדת אותם הנשמות בליל שבת, ע"כ. כל אזהרה מע"ש לע"ש, הוא במשמש לשם הריון לצורך בנים. וצריך להיות אז הזווג, כדי שישרה בהאי טפה נשמה קדושה עליונה, מהזיווג עליון. אבל אם אשתו כבר מעוברת או מניקה, אין לחוש עליו כ"כ (פע"ח ק"ש על המטה יא).

⁵⁰ זהר ח"א סוף יד ע"א.

⁵¹ הותר (פע"ח).

⁵² ונלע"ד חיים כי זהו דווקא צשעת תפלת ערבית אצל אח"כ רחל עולה למעלה ואז לאה היא פב"פ עם ישראל ויעקב כמו בחול אחר חלות כנ"ל א"כ כמו שע"ה מותר בחול אחר חלות גם כן מותר צשעת אחר תפילת ערבית (נוסף צפע"ח).

⁵³ ואז הוא הכל רחמים גמורים נוסף צפע"ח.

⁵⁴ עם נה"י (פע"ח).

⁵⁵ דכתר למוסף (פע"ח).

⁵⁶ לחצ"ד (פע"ח).

⁵⁷ עם לאה - נמחק צפע"ח.

⁵⁸ דעתיקא עם לאה (פע"ח).

⁵⁹ בחי' ישראל ולאה - נמחק צפע"ח.

⁶⁰ נשארין (פע"ח).

ההפרש והשינוי שיש בענין התפלה של ימי החול והשבת.
הנה בחול ע"י תפלותינו נכלל פנימיות האצילות למען וחיצוניות האצילות נעשה בחי' פנימיו' ואז פנימיות דבריאה עולה אל האצילות ונעשה שם בחי' חיצוניו' אל חיצוני' דאצילות שחזר להיות פנימיות כנו'. ואמנם ביום השבת כל מה שנעשה בחול ע"י תפלות הוא נעשה מאליו ומעצמו ביום השבת, ומה שניתוסף ע"י תפלה ביום שבת הוא כי הנה בימי החול אין חיצו' הבריאה עולה אל האצילות כלל אפי' ע"י תפלה ומכ"ש חיצוני' שאר העולמו' אבל ביום שבת ע"י תפלותינו עולה גם חיצוניו' הבריאה אל האצילו' ונעשה שם בחי' חיצוניות אל הפנימיות⁶².

⁶³ עוד יש הפרש ושינוי אחר בין חול לשבת. דע כי בתחילה היתה הנקבה אב"א עם הזכר, ואח"כ ננסרה וחזרה עמו פב"פ, ונזדווגו יחד. ואחר שחטא אדם, חזרה באחורי ז"א כמתחילה. והנה אחר החרבון, בימי הגלות עומדת, עמו אב"א, חוץ בזמן התפלה, כי אז ע"י תפלותינו, אנו גורמים להם לחזור פב"פ בברכת אבות בתיבות מלך עוזר ומושיע ומגן, כמבואר אצלינו⁶⁴. ואחר התפלה, תיכף חוזרת לעמוד אב"א. והנה חסידים הראשונים היו שוהים שעה א' קודם תפלה, ושעה א' אחר תפלה, כדי לעכב הארה הגורמת להם לעמוד פב"פ שעה א' אחר התפלה, ולא תחזור תיכף אל האחור⁶⁵. אבל בשבת, אז תמיד עומדים פב"פ, אלא שיש להם עליות. ע"כ מדרגות כפי סדר התפלה כנ"ל.

ליל מוצ"ש כבר ביארתי כי מה שנהגו לומר בכל מוצ"ש סדר האלפא ביתא קודם תפלת ערבית, לא היה מורי ז"ל נוהג לאומרה, ולא כל אותם השירים והמעלות כו' והמזמורים כלל ועיקר, וכמ"ש בסדר נוסח תפלת שחרית לעיל. (ס ע"ב)
⁶⁶ אותם הפסוקים של ויתן לך האלקים מטל השמים כו' (&) הכתוב במחזורים במוצ"ש בסדר⁶⁷ ההבדלה, היה נוהג מורי ז"ל לאומרה בכל מוצ"ש בעת שמבדיל על הכוס⁶⁸ בביתו. ⁶⁹ והנה נזכר בזוהר בהקדמת דפרשת בראשית (דף יד ע"ב) ענין זה, וע"ש⁷⁰.

⁶¹ "נעשה בחי' נמחק צפע"ח, וצמקומו איתא "חוזר להיות".

⁶² דעולם האצילות (ונלע"ד חיים כי אין זה ככל האצילות רק צג"ת דאצילות כי הפנימיות שבהן עולה לז"א ונעשית חיטונות אל אמלעית כמבואר אצלינו בתפילת חול ע"פ) (נוסף צפע"ח).

⁶³ פע"ח שער התפילה ז.

⁶⁴ כי קודם שחרב צית המקדש לא היה פירוד בין זעיר ונוקבא ותמיד היו פב"פ (א) כי מעולם לא היו מסתלקין המוחין מהם וכו' קודם שנחרב היו ז"נ פב"פ זיווגיהו לא פסיק וכמעט שלא היינו צריכין להתפלל כי לא היה בהם חסרון ולא היו צריכין אל תפילתנו כדי להמשיך מוחין לזו"ן לזווגם פב"פ כי מעולם לא היו מסתלקין המוחין מהם (נוסף צפע"ח).

⁶⁵ ולכן החסידים לא היו הולכין תיכף לצתייהם אחר שהתפללו אבל היו שוהין שעה אחת אחר התפלה כדי שיעל ידיהם יגמרו ויוסיפו כח למעלה ולא יסתלקו המוחין מהרה וגם המוחין יתעכבו צרישא דזעיר ונוקבא שעה אחת יתירה אחר התפלה

וגם זה הוא הטעם שהיו חסידים הראשונים מתפללין תפלת נדבה צאמצע היום שהיא כדי להחזיר המוחין פעם אחרת בזו"נ וכמו שאמרו בגמרא הלואי שיתפלל אדם כל היום כולו (פע"ח).

⁶⁶ פע"ח שער השבת פרק כד.

⁶⁷ אחר (פע"ח).

⁶⁸ צעת שמדליל על הכוס – נמחק צפע"ח.

⁷¹ אחר שאומרים ברכת הלבנה, צריך האדם לומר ג"פ שלום עליכם. והענין הוא כי הקטרוג הא' שבעולם הוא אשר קטרגה הלבנה באמרה אי אפשר לב' מלכים להשתמש בכתר א' (&), ולזה אחר ברכת הלבנה אנו אומרים ⁷² שלום עליכם כו', בלשון תפלה ⁷³ שלא יהיה עוד קטרוג בעולם.

גם דע כי במוצ"ש קודם הצות לילה ⁷⁴, אסור להתאבל ולבכות על החורבן, שלא כאותם שנוהגים היפך מזה, לומר קינות אחר תפלת ערבית במוצ"ש, ונותנים טעם לדבריהם מפני שאז נחרב בית המקדש בעת מוצ"ש ⁷⁵ כנודע. אבל דע לך כי הוא אסור לפי שקדושת ⁷⁶ שבת נמשכת כל הלילה ההיא כמ"ש למטה בע"ה. וראיה לזה ענין סעודה ד' וכמ"ש ענינה בע"ה. ואפי' בבחי' תוס' נשמה יש המשך קדושה בליל זה, כמ"ש בע"ה. ולא עוד אלא שאפילו אחר הצות לילה של מוצ"ש לא היה מורי ז"ל מרבה בבכיה על החורבן יותר משאר לילות, אף על פי שנחרב הבית בליל מוצ"ש כנז', אלא היה בוכה ומתאבל כבשאר הלילות.

⁷⁷ בענין ההבדלה מה שמבדילין בבית הכנסת ⁷⁸, מנהג טוב הוא, ומורי ז"ל נתן ⁷⁹ ד' זהובים לצדקה ⁸⁰ כדי שיניחוהו אנשי הקהל להוציא יין משלו להבדיל עליו בבית הכנסת ⁸¹. גם היה מדליק נר של שעה ומברך עליו בורא מאורי האש, ולא היה מבדיל על

⁶⁹ כדי להמשיך תחלת ימי החול בפסוקי לאון וזכרה (נוסף בפע"ח).

⁷⁰ ז"ל: מקיימי על ההוא בר נש כל ברכאן דקא אמרי צבורא ⁷⁰ (בראשית כז כח) ויתן לך האלהים מטל השמים (דברים כח ג) ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה וגו' (תהלים מא ב) אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'.

תרגום: מקיימים על אותו האיש כל הברכות שאומרים הציבור, "ויתן לך האלהים מטל השמים", "ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה וגו'", "אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'". מכאן שיש לומר בציבור ויתן לך כפי סברת ומנהג אשכנזים (רח"ו).

⁷¹ פע"ח שער ר"ח חנוכה ופורים פרק ג.

⁷² ג"פ (נוסף בלש"ו).

⁷³ בלשון תפלה נמחק בפע"ח.

⁷⁴ קודם חלות לילה – נמחק בפע"ח.

⁷⁵ שהליתו אש בהיכל – נוסף בפע"ח.

⁷⁶ שעדיין תוספת קדושת (פע"ח).

⁷⁷ פע"ח שער השבת פרק כד.

⁷⁸ היה אומר מורי (נוסף בפע"ח).

⁷⁹ היה נותן (פע"ח).

⁸⁰ נמחק בפע"ח.

⁸¹ מורי זל"ה הזהרני מאוד שלא אשתה מים קודם הזדלה וא"ל כי השותה מים בזמן ההוא ימות באסכרה (ס"א השותה מים בין השמשות של מ"ש שימות) אבל אם היה אוכל בקולחן בסעודה שלישית ונמשכה סעודתו שראוי לומר הזדלה יכול לשותת בתוך הסעודה קודם הזדלה ואין צדק כלום (נוסף בפע"ח).

הנר שבבית, רק באבוקה מיוחדת⁸². ודע כי אין להטיל מים בכוס של ההבדלה בשום אופן, וכמ"ש בס' ב"י בשם מהר"י גיקיטלייא ז"ל⁸³.

ובענין עצי בשמים תכוין בהם בסוד הריח הכונה שנתבארה אצלנו בענין ריח ההדס בליל שבת עצמו וע"ש. ואמנם מן אותם ב' אגודות הדס שיש לך מוכנים מן⁸⁴ שבת כנודע. תזהר כאשר תקנה אותם שיהיו בתוכם ג' הדסים משולשים כשרים⁸⁵, ועתה בליל מוצ"ש⁸⁶ בעת ברכת עצי בשמים תקח שלשה הדסים הנז' בידך הם לבדם ותריח בהם, ויהיו שלשה הדסים אלו קשורים קשר א' ואגודה א'⁸⁷, ותכוין כי ג' הדסים הם כנגד נר"ן, ותכוין להשאיר⁸⁸ לך כח מן תוס'⁸⁹ נר"ן שנתוספו לך בשבת וזה נעשה לך עתה ע"י ג' הדסים האלו והריחך בהם⁹⁰ וכבר נודע כי כל פעול' ליל מוצ"ש⁹¹ הם כדי להשאיר חלק מן תוס' קדוש' שבת לימי החול הבאים כמ"ש בע"ה

ובענין ברכת בורא מאורי האש, היה נוהג לכפוף ראשי אצבעותיו הימנים⁹² אל תוך כפו הימנית⁹³ והגודל מכוסה תחתיהם⁹⁴ ויהיו נכפפים כנגד פניו של האדם המברך⁹⁵ וגם יהיו נכפפים לפני הנר והיותם ד' אצבעותיו הוא בלא אצבע הגדול הנק' גודל ונק' בוחן וסוד כל זה נתבאר בספר הזהר פרשת ויקהל (דח ע"א) וע"ש⁹⁶. ומדברי אלה תבין מ"ש שם

⁸² "באבוקה מיוחדת" נמחק בפע"ח, ובמקומו איתא "שהיה לו מיוחד לזה".

⁸³ "ודע כי אין להטיל מים בכוס של ההבדלה בשום אופן, וכמ"ש בס' ב"י בשם מהר"י גיקיטלייא ז"ל" נמחק בפע"ח, ובמקומו איתא "ועיין ביחודים ממורי ז"ל שלא למזוג כוס יין של הבדלה".

⁸⁴ "שיש לך מוכנים מן" נמחק בפע"ח, ובמקומו איתא "של ליל".

⁸⁵ ויהיו קשורים באגודה אחת (נוסף בפע"ח).

⁸⁶ "בליל מוצ"ש" נמחק בפע"ח, ובמקומו איתא "במוצ"ש".

⁸⁷ "שלשה הדסים הנז' בידך הם לבדם ותריח בהם, ויהיו שלשה הדסים אלו קשורים קשר א' ואגודה א'" נמחק בפע"ח, ובמקומו איתא "תקחם אחד משם בפ"ע ותריח בהם".

⁸⁸ להאיר (פע"ח).

⁸⁹ נשמה מחלק (נוסף בפע"ח).

⁹⁰ והריחך בהם – נמחק בפע"ח.

⁹¹ שבת (פע"ח).

⁹² נמחק בפע"ח.

⁹³ נמחק בפע"ח.

⁹⁴ והגודל מכוסה תחתיהם – נמחק בפע"ח.

⁹⁵ נמחק בפע"ח.

⁹⁶ ז"ל: בההיא שעתא דקא מברכין על אשא אזדמנן ארבע רתיכין ארבע משריין לתתא לאנהרא מההוא אשא מברכא ואינון אקרון מאורי האש בגין כך בעינן לאכפיא ארבע אצבעאן דידיא דימינא ולאנהרא לון מגו ההוא נהורא דשרגא דמתברכא

ואינון אצבעאן רמז לאינון מאורי האש דנהירי ושלטי מההוא נהורא דשרגא דמתברכא ובגין דאינון דרגין לתתא כד אחזי בר נש אצבעאן קמי ההוא נהורא דשרגא בעי לאכפייא לון קמיה בגין דההוא נהורא שלטא עלייהו ואינון נהרין מניה

בשאר ברכאן בעינן לזקפא לון לאצבעאן בגין לאחזאה קדושה עלאה דדרגין עלאין דשלטין על כלא דשמה קדישא אתעטר בהו ואתקדש בהו ואתברכן כלהו דרגין כחדא ונהרין מגו בוצינא עלאה דכלא ובגין כך בעינן לזקפא לון לעילא והכא בעינן לאכפייא אצבעאן קמי שרגא בגין לאחזאה דרגין דלתתא דנהרין מגו בוצינא דלעילא ומהכא שלטין ונהרין מניה ואינון מאורי האש

תרגום: באותה שעה שמברכים על האש מזדמנות ארבע מרכבות ארבע מחנות למטה להאיר מאותה אש מברכת והם נקראים מאורי האש לכן צריך לכפף ארבע אצבעות של יד ימין ולהאיר להם מתוך אותו אור הנר שמתברך.

ואותן אצבעות רמז לאותם מאורי האש שמאירים ושולטים מאותו האור של הנר שמתברך

באותו המאמר בענין כפיפת האצבעות, שלא כדברי הנוהגים להסתכל באחורי האצבעות בהיותם פשוטים בלתי כפופים, גם שלא כאותם הנוהגים לשים פני האצבעות זקופות כנגד הנר, ואח"ך כופפים אותם כנגד הנר, גם שלא כאותם הנוהגים לכפוף אותם כנוז, אלא שמהפכים פני הכף כלפי מטה כלפי הקרקע, ואחורי האצבעות שהוא מקום הציפרנים כלפי מעלה לשמים, אלא צריך לזקוף ידיך הימנית ואצבעותיך כלפי מעלה, ופני האצבעות כנגד פניך, ואח"ך תכפוף ראשי אצבעותיך אל תוך הכף, ותשאיר אחורי אצבעותיך כנגד מעלה נגד הנר. אמנם אצבעותיך יהיו כפופות למטה ע"ג הגודל כנוז, ויסתכל בצפורניו בלבד, ולא בתוך פני האצבעות וכנוז בזהר פרשת ויקהל ובפרשת בראשית בדרך כ"א ע"א⁹⁷, וע"ש.

ענין קדושת ובא לציון שנהגו לומר בליל מוצ"ש⁹⁸ הכונה היא להמשיך הארת עולם⁹⁹ האצילות אשר בסוד תוס' שבת אל עולם הבריאה, כי שם בחי' קדושת ובא לציון גואל כמבואר אצלנו בסדר תפלת שחרית בימי החול בענין ביאור קדושת ובא לציון וכוונתינו היא להמשיך תוס' הקדושה ההיא בבריאה כדי שתתקיים¹⁰⁰ כל ששת ימי החול עד שבת האחרת ולכן אין קדושת זו נאמרת בלילה אחרת זולת זו כי אין בידינו כח להמשיך הארת האצילות בבריאה אלא בלילה הזו ולא בשאר ימי החול.

ומשום שהן דרגות שלמטה כשמראה אדם האצבעות לפני אותו אור הנר צריך לכפפם לפניו משום שאותו אור שולט עליהם והם מאירים ממנו. בשאר הברכות צריך לזקף את האצבעות כדי להראות קדושה עליונה של הדרגות העליונות ששולטות על הכל שהשם הקדוש התעטר בהן והתקדש בהן וכל הדרגות מתברכות כאחד ומאירים מתוך המנורה העליונה של הכל ולכן צריכים לזקפם למעלה וכאן צריך לכופף את האצבעות לפני הנר כדי להראות את הדרגות שלמטה שמאירים מתוך המאור העליון ומכאן שולטים ומאירים ממנה והם מאורי האש.

⁹⁷ כ ע"ב: ויעש אלהים את שני המאורות (בראשית א טז) דא מאור ודא מאור בגין כך אינון נהורין דסלקי לעילא אקרונ מאורי אור ואינון נהורין דנחתו לתתא אקרונ מאורי אש דאינון דרגין לתתא ושלטי כל יומוי דחול ועל דא כד נפיק שבתא מברכין על שרגא [דהא] (ד)אתיהיב לון רשו לשלטאה אצבען דבר נש אינון סתרא דדרגין ורזין דלעילא ואית בהו פנימאין ואחורים אחורים אינון לבר ואינון רמז לטופרין דאצבען ובגין כך אית רשו לאסתכלא בטופרין במוצאי שבת⁹⁷ דהא נהרין⁹⁷ מההוא שרגא ונהרין מההוא אש⁹⁷ לשלטאה אלין אתחזיין אצבען לגו לא אית רשו לאתחזיין בההוא שרגא דהא מלעילא⁹⁷ נהרין ואקרונ פנים פנימאין ורזא דא >וראית את אחורי ופני לא יראו דלא יסתכל בר נש במוצאי שבת באצבען לגו בשעתא דאמר בורא מאורי האש < (שמות לג כג) וראית את אחורי אלין פנים דלבר דאתרמיזו בטופרי (שם) ופני לא יראו אלין אצבען לגו אלין שלטי בשבתא ואלין שלטי בחול

תרגום: "ויעש אלהים את שני המאורות", זה מאור וזה מאור. לכן אותם מאורות שעולים למעלה נקראים מאורי אור, ואותם מאורות שירדו למטה נקראים מאורי אש, שהם דרגות למטה ושולטים כל ימי החול. ועל כן כשיוצאת השבת מברכים על הנר, שהרי נתנה להם רשות לשלוט. האצבעות של בן אדם הם סתר של דרגות וסודות שלמעלה, ויש בהם פנימיים ואחוריים. אחוריים הם לחוץ, והם רמז לצפרני האצבעות. ולכן יש רשות להסתכל בצפרנים במוצאי שבת, שהרי מאירים מאותו הנר ומאירים מאותה אש לשלוט. אלה נראים, אבל אצבעות שבפנים אין רשות להראות באותו נר, שהרי מלמעלה מאירים ונקראים פנים פנימיות, וזה סוד "וראית את אחורי ופני לא יראו", שלא יסתכל אדם במוצאי שבת באצבעות בפנים בשעה שאומר בורא מאורי האש. "וראית את אחורי" אלו פנים שבחוץ שנרמזו בצפרנים. "ופני לא יראו" אלו האצבעות בפנים, אלה שולטים בשבת, ואלה שולטים בחול.

⁹⁸ "כליל מוצ"ש" נמחק בפע"ח, ובמקומו איתא "במוצ"ש".

⁹⁹ מעולם (פע"ח).

¹⁰⁰ פיתקיימו (נוסף בפע"ח).

דרושי סדר שבת דרוש א

ענין ויהי נועם דמוצ"ש

¹⁰¹ ענין ויהי נועם שנוהגים לומר בכל מוצ"ש, ובוה יתבאר ענין נפלא (ס ע"ג) להמשיך תוס' קדושת שבת לכל ימי השבוע הבאה עד שבת האחרת. הנה מזמור זה של ויהי נועם, צריך לאומרו כולו מעומד, ועל הפחות תאמר פסוק זה מעומד ואח"כ תשב. והטעם הוא כי הכוונה עתה היא, לקבל אור החזור¹⁰² מן הבינה הנק' נועם ה'¹⁰³, מסוד תוס' שבת, ולכן צריך שיהיה מעומד¹⁰⁴.

¹⁰⁵ וזה ביאורו¹⁰⁶. דע כי צריך להכין עצמו לקבל¹⁰⁷ אור תוס' השבת בו' ימי החול, ובכך יהיה מכלל (&) והתקדשתם והייתם קדושים בו'. וזה דבר גדול, להתקדש האדם בימי החול מקדושת שבת, וזה ענין הכנתו¹⁰⁸. דע, כי הנה בכל יום שבת¹⁰⁹, נתוסף קדושה באדם בנר"ן שלו¹¹⁰, ויש מי שאין בו רק בחי' נפש בלבד בו'. האמנם מי שיש לו שלשתם, יש בו ב' בחי'¹¹¹, כי יש מי שזוכה לקחת¹¹² תוס' קדושת שבת מפאת נשמתו ממש, ויש מי שאינו מקבלו רק מבחי' ע"ד¹¹³ כללות העולמות בלבד. ויש מי שיש לו נפש בלבד, ומקבל תוס' בחלק נפשו מפאת נפשו ממש¹¹⁴ עצמה. אבל חלק תוס' קדושת רוחו ונשמתו, תמשך¹¹⁵ לו מפאת כללות העולמות בלבד. ועד"ו יובנו שאר החלוקות.

ויש מי שיש לו נפש ורוח ואין לו נשמה. ויש מיני נפשות, שכל עצמם אינם רק מבחינת כללות העולמות בסוד תוס' שבת, ואין להם רק אותה בחי' לבדה, ולא שורש ועצמות קדושת שבת. ולכן גם נפש זו אינה יכולה לעלות, רק אותה הבחי' לבדה, לפי שאפי' שרשה ועצמותה, אינה אלא משם בלבד¹¹⁶.

והרי נמצא כי אין לך אדם שאין לו תוס' נר"ן כפי חלק הנוגע¹¹⁷ לו, ולכן צריך¹¹⁸ האדם לכיין כדי שישאר לו איזה תוס' מאותה הקדושה של שבת לימי החול הבאים, וע"י

¹⁰¹ פע"ח שער השבת כז.

¹⁰² עי' לקמן הערה 176.

¹⁰³ נמחק צפע"ח.

¹⁰⁴ וצריך לכיין כי קס' אה"יה ציודי"ן צדינה ועולה גי' קס"א וכן נעם עם המלה גי' קס"א – נוסף צפע"ח.

¹⁰⁵ פע"ח שער השבת א.

¹⁰⁶ סוד קבלת תוספות נר"ן צימי החול להכין לשבת (נוסף צפע"ח).

¹⁰⁷ ולקבל (פע"ח).

¹⁰⁸ וכן יהיה מכלל (&) והתקדשתם והייתם קדושים בו'. וזה דבר גדול, להתקדש האדם צימי החול מקדושת שבת, וזה ענין הכנתו" נמחק צפע"ח.

¹⁰⁹ בכל יום שבת נמחק צפע"ח ובמקומו איתא צפת.

¹¹⁰ "קדושה באלדס צנר"ן שלו" נמחק צפע"ח, ובמקומו איתא "לאדס תוספת המגיע אל הנר"ן".

¹¹¹ ויש מי שאין בו רק בחי' נפש בלבד בו'. האמנם מי שיש לו שלשתם, יש בו ב' בחי' – נמח קצפע"ח.

¹¹² לקנות (פע"ח).

¹¹³ "מבחי' ע"ד" נמחק צפע"ח, ובמקומו איתא "על ידי".

¹¹⁴ נמחק צפע"ח.

¹¹⁵ תבוא (פע"ח).

¹¹⁶ פיסקה לא מופיע צפע"ח.

¹¹⁷ המגיע (פע"ח).

כן יכונו דרכיו אם יתמיד¹¹⁹ לכוין בהם היטב, ומובטח לו שלא יקטרג בו היצה"ר, ולא יחטיא אותו¹²⁰ כל אותו השבוע, והכל תלוי כפי תוקף כוונתו בקדושה ובטהרה.

והנה ענין השארות תוס' הקדושה הוא עד"ז, כי¹²¹ ביום א' של השבוע נשארת באדם בחי' תוס' קדושת הנשמה, ובהתחלת ליל שני תלך ממנו ותסתלק¹²². וז"ס מ"ש במס' תעניות (&)¹²³ אנשי משמר לא היו מתענים ביום א', כדי שלא יצאו ממנוחה ועונג אל עינוי וימותו, כי צריך להמשיך ביום ההוא קצת קדושת נשמה ומנוחה ועונג שבת¹²⁴. ותוס' הרוח נשאר עד סוף יום ב' בשבת, ואח"כ יסתלק. ותוס' הנפש נשארת עד סוף יום ג' בשבת, ואח"כ תסתלק.

ובזה תבין פעם למה שארז"ל (&) כי אם לא הבדיל בליל מוצ"ש יבדיל והולך עד יום ג' ולא עוד. והטעם הוא, כי עד אז נשאר בחי' תוס' שבת, והבן זה.

ומיום ד' ואילך צריך לכוין באופן אחר, והוא להכין עצמו שיהיה ראוי ומוכן¹²⁵ לקבל תוספת נפש משבת הבא. וביום ה' יכוון להכין עצמו שיהיה ראוי ומוכן¹²⁶ לקבל תוס' רוח משבת הבא. וביום הו' יכוין להכין עצמו שיהיה ראוי ומוכן¹²⁷ לקבל תוס' נשמה משבת הבא. גם לסיבה זו לא היו אנשי משמר מתעני' ביום ששי מפני כבוד השבת, פי' כדי לקבל תוס' נשמת השבת.

הרי נמצא כי יום השבת הוא ד' וז'¹²⁸, כי הנה ג' ימים הראשונים הם מכלל השבת שעברה, וג' ימים אחרונים הם מכלל השבת הבאה. נמצא שיום השבת הוא ד', וע"י שיכוין כוונות אלו בג' ימים האחרונים, יזכה לתוספת שבת הבאה.

והרי ביארנו כי בכל הו' ימים צריך לכוין ענין קבלת תוס' שבת או משבת שעברה או משבת הבאה, וזה בענין ג' חלקי נר"ן, כל א' ביומו, ואמנם מה שצריך לעשות בו' ימי החול יתבאר לקמן בע"ה (סא ע"ב ד"ה הנה ביום).

¹¹⁸ "ולכן צריך" נמחק בפע"ח, ובמקומו איתא "ולכך".

¹¹⁹ נמחק בפע"ח.

¹²⁰ יחטיא אותו נמחק בפע"ח ובמקומו איתא "שלא יחטא ולא יבואו החטאים על ידו".

¹²¹ תוספות שבת צדק צדק ד' חלקים נשמה ונפש רוח נשמה והנה תוספת נשמה לנשמה מסתלק זמ"ש (נוסף בפע"ח).

¹²² לכן מלמעלה האדם כשמתענה ביום א' יותר משאר ימים (נוסף בפע"ח)
ז"ל:

¹²⁴ כי צריך להמשיך ביום ההוא קצת קדושת נשמה ומנוחה ועונג שבת – נמחק בפע"ח.

¹²⁵ שיהיה ראוי ומוכן – נמחק בפע"ח.

¹²⁶ להכין עצמו שיהיה ראוי ומוכן – נמחק בפע"ח.

¹²⁷ להכין עצמו שיהיה ראוי ומוכן – נמחק בפע"ח.

¹²⁸ עי' זהר ח"א ה ע"ב: וכל עבידתיה (ו) (ד)כלהו בין יומין קדמאין ובין יומין בתראין הווי תליין ביומא דשבתא הה"ד (בראשית ב ב) ויכל אלהים ביום השביעי דא שבת ודא הוא רגלא רביעאה דכרסייא

ועי' תיקו"ז מא ע"ב: הא סבא עלאה¹²⁸ קא נחית בינייהו¹²⁸ אמר הא אנן חד ותלת הוינן וכען אנן חד אלהים ודאי מ"י ברא אלה (ישעיה מ כו) מי ברא באלין תלת (ואיהי רביעאה ושביעאה בראשית)¹²⁸ אינון שית סבין¹²⁸ ומאן נינהו את השמים¹²⁸ ואת הארץ¹²⁸ הא אינון שבעה סבין ותלת גניזין עלייהו.

תרגום: הנה הזקן העליון ירד ביניהם, אמר הרי אנו אחד והיינו שלש, וכעת אנו אחד, אלהים, ודאי מ"י ברא אל"ה, מי ברא באלו השלש (והיא רביעית ושביעית, בראשית). הם ששה זקנים, ומי הם, "את השמים ואת הארץ" הרי אנו שבעה זקנים ושלושה גנוזים עליהם. בהגר"א: ואיהו רביעאה ושביעאה - רביעי לג"ר, ושביעי לר"ק, שהיא השביעית בכ"מ שמצטרף בינה לר"ק, היינו הדעת שבה.

¹²⁹ ונתחיל בתחי' לבאר הכוונה של ויהי נועם בליל מוצ"ש, שהוא שורש ועיקר לשאר הכוונות של ו' ימי החול וכמ"ש בע"ה. דע כי ב' מיני תוס' קדושת שבת נתוסף ביום שבת: הא', היא ע"י כוונת התפלה. והב', היא ע"י כוונת הסעודות. וכנגד המשכת תוס' קדושת שבת לימי החול מבחי' הסעודות, אנו עושין סעודה ד' במוצ"ש, וכוונתה היא לכונן להמשיך אור קדושת סעודות שבת לכל סעודות ימי החול. וכנגד המשכת תוס' קדושת שבת מבחי' התפלות, אנו אומרים מזמור זה של ויהי נועם, ועי"ז אנו ממשיכים אותו נועם העליון בכל תפלות השבוע*. וזה כוננתו, בתחילה תכוין כי ד' עולמות הם, וסדרן אבי"ע. וכבר ביארנו כי עולם האצילות בבחי' פנימיות הוא שם אהי"ה דמלוי יודין שהוא קס"א¹³⁰, ואחוריים של עולם האצילות הוא ריבוע ואחוריים¹³¹ שם אהי"ה במלוי יודין, העולה בגימ' תקמ"ד. ופנימיות עולם הבריאה, הוא האחוריים דאצילות, שהוא שם אהי"ה העולה תקמ"ד כנו'. ואחורים של הבריאה הוא הויה דס"ג¹³². ופנימיות (ס ע"ד) היצירה היא אחוריים דהויה דס"ג הנ"ל שהם בגימ' קס"ו והם פנימיות היצירה. ושם הויה דמ"ה דמילוי אלפין הוא היצוניתו. והעשיה הוא אחוריים של הויה דמ"ה הנז'¹³³ העולה בגימ' ק"ל והוא פנימיות העשיה. וההויה דב"ן דמילוי ההין הוא היצוניתו. וכל זה הוא בימי החול אבל ביום שבת הפנימיות בעצמו של האצילות מאיר בבריאה, וכן פנימיות הבריאה מאיר ביצירה, וכן פנימיות היצירה מאיר בעשיה.

* אמר חיים הכותב, נלע"ד כי נודע שהסעודות והמזון הוא היצונית העולמות, והתפלות הם פנימיות העולמות, ודי בזה¹³⁴.

¹²⁹ פע"ח שער השבת כד.

¹³⁰ קשה שהרי פנימיות אצילות הי אהי"ה דע"ב וע"י לקמן.

¹³¹ היינו ריבוע שהוא אחוריים.

¹³² כרצוע העולה קס"ו (נוסף צפע"ח).

¹³³ וריבועו (נוסף צפע"ח).

¹³⁴ ז"ל: ת"ח רזא דמלה אע"ג דצלותא תלייא במלולא ודבורא דפומא כלא תלייא בעקרא דעובדא בקדמיתא ולבתר בדבורא ובמלולא דפומא מאן עובדא אלא ההוא עובדא דעביד בר נש בקדמיתא כגוונא דצלותא הוא ולא יצלי בר נש צלותא עד דיתחזי עובדא בקדמיתא כגוונא דצלותא עובדא דקדמיתא (ס"א בקדמיתא עובדא) בשעתא דבר נש קאים בעי לדכאה גרמיה בקדמיתא ולבתר יקבל עליה האי עול לפרשא על רישיה פרישו דמצוה לבתר יתקשר קשורא דיחודא דאינון תפלין (מהו תפלין) תפלה של ראש ושל יד ולא תקנא לון בקשורא חדא בשמאלא ועל לבא כמה דאוקימנא שמאלו תחת לראשי וגו' וכתוב שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך והא אוקימנא ודא הוא עובדא בקדמיתא לבתר בשעתא דב"נ עאל לבי כנישתא ידכי גרמיה בקדמיתא בקרבנין במלולא דפומא לבתר יקבל עליה האי עול מלכות לפרשא על רישיה (פרישו דמצוה) בשבחי דדוד מלכא כגוונא דעובדא דפריש על רישיה פרישו דמצוה ולבתר צלותא דמיושב לקבל תפלה של יד לבתר צלותא דמעומד דהיא לקבל תפלה דרישא ודא כגוונא דדא עובדא כגוונא דדבורא ודאי בעובדא ומלולא תלייא צלותא ואי פגים עובדא מלולא לא אשכח אתר דשריא ביה ולא איהו צלותא ואתפגים ההוא בר נש לעילא ותתא (ולא עוד אלא) דבעינן לאחזאה עובדא ולמלא מלולא עליה ודא הוא צלותא שלים ווי ליה לבר נש דפגים צלותיה פולחנא דמאריה עליה כתיב כי תבאו לראות פני וגו' גם כי תרבו תפלה אינני שומע דהא בעובדא ובמלולא תליא מלתא: תרגום: בא וראה סוד הדבר, אף על גב שתפלה תלויה במלל ודיבור הפה, הכל תלוי בעיקר המעשה בתחלה, אחר כך בדבור ובמלל הפה. איזה מעשה, אלא אותו מעשה שעושה האדם בתחלה, כדוגמת תפלה הוא, ולא יתפלל אדם תפלה עד שיראה מעשה בתחלה, כדוגמת התפלה מעשה ראשון/בתחילה (בראשונה מעשה) בשעה שאדם קם, צריך לטהר עצמו בתחלה ואחר כך יקבל עליו עול זה, יפרש על ראשו פריסת מצוה, אחר כך יקשר קשר היחוד שהם תפלין, (מהו תפלין) תפלה של ראש ושל יד, ולתקנם בקשר אחד בשמאל ועל הלב כפי שבארנו, "שמאלו תחת לראשי וגו'" וכתוב "שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך", והרי בארנו, וזהו המעשה שבתחלה. אחר כך בשעה שאדם נכנס לבית הכנסת, יטהר עצמו בתחלה בקרבנות בדבור הפה, אחר כך יקבל

והנה עתה בזו הכונה להמשיך תוס' אור שבת בימי החול, לא יהיה לא המציאות של החול ולא המציאות של השבת עצמו, כי זה אי אפשר להיות. אבל יהיה הדבר ממונע¹³⁵, כי נקה חלק מהארת שבת לימי החול, וזה ענין ויהי נועם כו'.

הנה במלת "ויהי נועם" חכויץ¹³⁶ להמשיך מן האצילות אל הבריאה. ובמלת "ה' אלהינו עלינו" תמשיך¹³⁷ מן הבריאה אל היצירה. ובמלת "ומעשי ידינו כוננה עלינו" תמשיך¹³⁸ מן היצירה אל העשיה. ובמלת "ומעשה ידינו כוננהו" תמשיך¹³⁹ מן הבריאה אל העשיה. כי הנה השבת הוא בבריאה¹⁴⁰ כנודע¹⁴¹, דבשבת לביש מלכא לבושין דבריאה (תיקו"ז ד ע"ב)¹⁴², ולכן כמו שכללנו היצירה בבריאה, כן צריך שנכלול העשיה בבריאה,

עליו עול מלכות, זה לפרש על ראשו (פרישת מצוה) בשבחי דוד המלך, כדוגמת מעשה שפורס על ראשו פרישת מצוה, אחר כך תפלת מיושב כנגד תפלין של יד, ואחר תפלת מעומד שהיא כנגד תפלין של ראש, וזה כדוגמת זה מעשה, כדוגמת דיבור, ודאי במעשה ודיבור תלויה התפלה. ואם פוגם את המעשה, הדבור לא מוצא מקום ששורה בו, וזו לא תפלה, ונפגם האיש ההוא למעלה ולמטה. (ולא עוד אלא) שצריך להראות מעשה ולמלל דיבור עליו, וזוהי תפלה שלמה, אוי לאיש שפוגם בתפלתו עבודת רבונו, עליו כתוב "כי תבאו לראות פני וגו' גם כי תרבו תפלה אינני שומע" שהרי במעשה ודיבור הדבר תלוי. לדכאה גרמיה היא יפנה.

ועי' תיקו"ז עג ע"א: שימני כחותם דא נשמתא דאיהי חקוקה בכורסיא בזמנא דאיהי אתערא לתתא בצלותא כורסיא אתער לעילא כחותם דא רוח דאיהו ציורא (דיש) (נ"א דש') חקיקא במלאכיא בזמנא דאיהי אתערא לתתא מלאכיא אתערון עמיה לעילא על זרועך דא נפשא דאיהי חקיקא בארבע סטרין דעלמא בזמנא דאתערא איהי בצלותא לתתא ארבע סטרין דעלמא מתערין עמה.

תרגום: "שימני כחותם", זו הנשמה שהיא חקוקה בכסא, בזמן שהיא מתעוררת למטה בתפלה, הכסא מתעורר למעלה. "כחותם", זו רוח, שהיא ציור (של יש) (של ש) החקוק במלאכים, בזמן שהיא מתעוררת למטה בתפלה, המלאכים מתעוררים עמה למעלה. "על זרועך", זו הנפש, שהיא חקוקה בארבעת הצדדים של העולם, בזמן שהיא מתעוררת בתפלה למטה, ארבעת הצדדים של העולם מתעוררים עמה.

¹³⁵ ממולע (פע"ח).

¹³⁶ תכויץ (פע"ח).

¹³⁷ תכויץ להמשיך (פע"ח).

¹³⁸ תכויץ להמשיך (פע"ח).

¹³⁹ נמחק צפע"ח.

¹⁴⁰ "כי הנה הקצת הוא צכריאה" נמחק צפע"ח, וצמקומו ליתא "לפי פסוק קצת הוא צכריאה".

¹⁴¹ עי' עולת תמיד (&): ומטטרין שר היצירה מנהיג העולם בששת ימי החול או בימי הגלות כאשר נבאר ב"ה. אך הבריאה בה מתנהג העולם בשבת ויום טוב ונקרא לבושין דשבת ויום טוב. והענין כי האצילות אינו מתלבש אז רק בעשר ספירות דבריאה ובהם מנהיג העולם בימים ההם בלי אמצעות יצירה ועשיה. ובימי החול מלבד שנתלבש בבריאה עוד נתלבש ביצירה ומנהיג העולם.

¹⁴² ביומי דשבתות ויומין טבין איהו לביש לבושי מלכותא דאינון עשר ספירות דבריאה וביומי דחול לביש עשר כחות דמלאכיא דמשמשי לון לעשר ספירן דבריאה.

עי' זר"ח נב ע"א: משכני אחרין נרוצה לקבל דא כתיב חגור חרבך על ירך גבור דא חרב לה' מלאה דם לאתפרעא מחייביא דגרמין לה פרודא מלעילא קרבית יתה לגבך לרחמא עלמא ותתבסמון כחדא וכד אתקריבת ביה אתלבש בהוד והדר הה"ד הוד והדר לבשת ומ"ט בגין דהיא דשעתא אתגדל בגין דאתחבר בעיר אלקינו ועל דא כתיב גדלת מאד הוד והדר לבשת באינון לבושין דיקר דפרשת עליה אימא עילאה בג"כ הדר ושם עירו פעו אימתי כד אתחברת ביה מהיטבאל בת מטרד וע"ד הודך והדרך ודאי כגוונא דא נגילה ונשמחה בך נזכירה דודך מין נגידו דאימא דאשקי לך ולכלא ודא הוי הודך והדרך ודאי.

תרגום: משכני אחרין נרוצה (שם) כנגד זה כתוב (תהלים מה) חגור חרבך על ירך גבור זו (ישעיה לד) חרב לה' מלאה דם להפרע מן הרשעים שגורמים לה פרוד מלמעלה קרבת אותה אליך לרחם על העולם ותתבשמו כאחד וכשמקרבת עמו מתלבש בהוד והדר זהו נאמר (תהלים קד) הוד והדר לבשת ומה הטעם משום שאותה שעה התגדל משום שהתחבר בעיר אלהינו ועל זה

כדי שתקבל משם אור הבריאה השבת וזהו ע"י ומעשה ידינו כוננהו¹⁴³. אבל לפי שאין יכולת אל העשייה לעלות אל הבריאה אלא ע"י היצירה, לכן תחילה נעלה את העשייה ליצירה במלת¹⁴⁴ ומעשה ידינו כוננה עלינו, ואח"כ תוכל לעלות אל הבריאה, וזה ע"י מלת¹⁴⁵ ומעשה ידינו כוננהו.

ועתה נבאר המלות. "ויהי נועם", תכוין בזה להמשיך ויהי מן נועם, פי' כי שם אהי"ה דיודי"ן שבאצילות הוא בנימ' נעם עם הכולל, והוא קס"א. ותמשיך ממנו בחי' ויהי, שהוא בנימ' אל, שהם ג' יודין וא' שיש בשם אהי"ה הנז' (נח ע"ב¹⁴⁶), ותמשיכנו אל הבריאה, לפי שבשבת עצמו מאיר שם אהיה דיודי"ן עצמו, אבל עתה לא נמשך ממנו רק בחי' ויהי, שהוא סוד אל היוצא מן שם אהי"ה הנז'. וכבר נת"ל (ריש ס ע"ג) כי שם זה הוא אור החוזר מן בינה¹⁴⁷. אח"כ תכוין להמשיך זה בבריאה, בו' שמהן אשר בו, שהם סוד תוס' שבת עצמו, שהם ז' אותיות אהי"ה יה"ו הנז' בר"מ פ' יתרו (צב ע"א) ע"ש¹⁴⁸. ותכוין כי "ויהי נועם" הוא מציאות אהיה יה"ו עצמו הנ"ל באופן זה, כי במלת ויהי נרמז שם יה"ו, ותקח אות יו"ד הנוספת במלת ויהי, ותחברנו עם מלת נועם, ויהיה ינעם, והוא שם אהיה

כתוב (שם) גדלת מאד הוד והדר לבשת באותם לבושים של כבוד שפרשה עליו האם העליונה משום כך (בראשית לו) הדר ושם עירו פעו מתי כשמתחברת עמו מהיטבאל בת מטרד ועל זה הודך והדרך ודאי כמו כן (שיר א) נגילה ונשמחה בך נזכירה דרך מיינ השפע של האם שמשקה אותך ואת הכל וזה הוא הודך והדרך ודאי.

מהז"ח משמע שזה הארת של יסוד דבינה שמתגלים בשבת, וצ"ע.

¹⁴³ "הכריאה הקצת וזהו ע"י ומעשה ידינו כוננהו" נמחק בפע"ח ובמקומו איתא "קצת זה ועל ידי זה ומעשה ידינו כוננהו".

¹⁴⁴ זלומרו (פע"ח).

¹⁴⁵ ע"י מלת" נמחק בפע"ח, ובמקומו איתא "זלומרו".

¹⁴⁶ אל"ה הכי הוא אל"ל נהירו דחכמתא ו' דכר ה' נוקבא אשתתפו כחדא אל"ה אקרי¹⁴⁶ ונשמתא קדישא מהאי אתר אתאחדת.

תרגום: אלוה כך הוא, אל"ל, אור החכמה, ו' זכר, ה' נקבה, כשמשתתפים יחד נקרא אלוה. והנשמה הקדושה נאחזת מהמקום הזה.

¹⁴⁷ וכבר נת"ל כי קס זה הוא אור החוזר מן בינה – נמחק בפע"ח.

¹⁴⁸ "הנז' בר"מ פ' יתרו ע"ש" נמחק בפע"ח, ובמקומו איתא "עלמנ הנ"ל".

¹⁴⁹ ז"ל: כד אתי יממא זמין בהדיה לתרין אלין אחרנין דרגא עלאה ודרגא תתאה דא דאנהיר ליה ודא דאתנהיר מניה וכלא כחדא אקרי שבת ושולטין ביומא דשבת ואלין תלת דרגין אינון כללא ורזא דכל אורייתא תורה שבכתב נביאים וכתובים מאן דנטיר שבת נטיר אורייתא כולה:

תרין מרגלן אינון וחד סיכתא בהדיהו בגווייהו דקאים בין האי ובין האי מרגלא עלאה לית ביה גוון לית ביה חיזו באתגלייא האי מרגלא כד שארי לאתגלייא נהרין שבע אתוון גליפין בלטיין ונצצין ובקעין בקיעין וקסטירין ונהרין כל חד וחד ואינון שבע אתוון תרין שמהן מחקקין בההוא מרגלא וביומא דשבת נצצין ונהרין ופתחין ופתחין ונפקי ושלטי ואינון אהי"ה יה"ו מתנצצי אתוון ובנצצו דלהון עאלין דא בדא ונהרין דא בדא

תרגום: כשבא היום מזמין עמו את שתי האחרות הללו דרגה עליונה ודרגה תחתונה זו שמאירה לה וזו שנאורה ממנה וכולן כאחת נקראות שבת ושולטות ביום שבת ושלוש הדרגות הללו הן כלל וסוד של כל התורה תורה שבכתב נביאים וכתובים מי ששומר שבת שומר את כל התורה.

שתי מרגליות הן ויתד אחד עמן בתוכן שעומד בין זו ובין זו המרגלית העליונה אין בה צבע ואין בה מראה בהתגלות. המרגלית הזו כשמתחילה להתגלות מאירות שבע אותיות חקוקות בולטות ונוצצות ובוקעות בקעים והיכלות ומאירים כל אחד ואחד ואותן שבע האותיות הן שני שמות חקוקים באותה המרגלית וביום השבת נוצצים ומאירים ופותחים פתחים ויוצאים ושולטים ואותם אהי"ה יה"ו מתנוצצות האותיות ובהתנוצצות שלהן נכנסות זו בזו ומאירות זו בזו.

במלוי יודין העולה בגימט' קס"א, ועם עשר אותיותיו הוא קע"א, כמנין של ינעם עם הכולל, והרי נתבאר ענין יה"ו, אהיה של הבריאה ג"כ.

"ה' אלהינו עלינו" תכוין כאן להמשיך מהבריאה אל היצירה באופן זה, כי בחי' ד' היות שהם עסמ"ב, נוריד ונמשיך מהם המלויים שבהם. כיצד, מילוי שם ב"ן, הוא בגימ' כ"ו, הרי הוי"ה. וג' מלויי ע"ב ס"ג מ"ה, שהם מ"ו ול"ז וי"ט, הם בגימ' ק"ב, כמנין אלהינו. ונמצא כי אנו ממשיכין ולוקחים אותם, התחתון תחילה, ואח"כ שלשה העליונים. ואחר כך אנו ממשיכין אותם אל היצירה הנקרא עלינו, שהוא האחוריים¹⁵⁰ של הוי"ה דס"ג, שהם בגימ' קס"ו, כמנין עלינו. וגם השם עצמו אנו ממשיכין עתה אל היצירה.

"ומעשה ידינו כוננה עלינו", כאן תכוין להמשיך מן היצירה אל העשיה באופן זה, כי "ומעשה" הוא בגימ' ת"ך, ותכוין כי הוא בא"ת ב"ש, א"ל. וגם ת"ך בגימ' י' פעמים מ"ב, וכולם משם מ"ה דאלפין שביצירה, כי יש ביצירה י"ס, ותמשיך מן י"ס שביצירה, שהם י"פ מ"ה, תמשיך מהם עשרה מ"ב, כמו שידעת שהוא ההויה כפשוטו¹⁵¹ ובמלוי ובמלוי מלוי, הם מ"ב אותיות. ותמשיך אלו הי"פ מ"ב אל העשיה, להעלות העשיה למעלה בסוד תוס' קדוש¹⁵², כנדע כי כל שם בן מ"ב סגולתו היא להעלות למעלה (ע"ח שער השבירה פרק ב). "ידינו", הוא נתינת מוחין בעשיה. והנה העשיה היא שם¹⁵³ אדנ"י¹⁵⁴, והמוחין הם שם י"ה, כי העשיה היא נוק'. ואין בנוק' רק תרין מוחין חו"ב¹⁵⁵. והנה י"ה אד"ני הוא בגימ' פ' בגימ' ידינו.

"כוננה", הוא נתינת כתר אל העשיה, כנדע¹⁵⁶ כי כתר המלכות הוא ריבוע שם אדנות כזה, א' א"ד אד"נ אדנ"י, והוא בגימ' כונן, וזהו כוננה, כונן ה', כי העשיה היא ה' תתאה.

ובר"ת של ידינו כוננה, תכוין כי העשרה מ"ב שכוונת אליהם למעלה במלת ומעשה, הם ל' פעמים י"ד, כי כל מ"ב הוא ג"פ י"ד¹⁵⁷, כי הם ג' הידים המעלים¹⁵⁸ ממטה

¹⁵⁰ רבוע (פע"ח).

¹⁵¹ צפשוטו (פע"ח).

¹⁵² נמחק צפע"ח.

¹⁵³ א"ל (נוסף צפע"ח).

¹⁵⁴ לגבי נוסח של הפע"ח עי' עי' אד"ר (קלב ע"א): עלמא קדמא דנפיק מתקונא קדמא שליט ונחית וסליק לאלף אלפין ורבוא רבבן מארי תריסין ומניה מתאחדין בקסטא בעזקא רבא עלמא תניינא דנפיק מהאי תקונא שליט ונפיק ונחית וסליק לשבעה וחמשיין אלף דרגין מארי דיבבא ומתאחדן מניה לאכפייא בקודלא בחיורא (ס"א בחיזרא) עלמא תליתאה דנפיק מהאי תיקונא לצ"ו אלפין מארי דיללא ומתאחדן מני' בבוסטיא לקוסיטרא (ס"א כבוסינא לקוסיטרא)

תרגום: העולם הראשון שיצא מהתיקון הראשון שולט, ויורד ועולה לאלף אלפין ורבוא רבבות, בעלי מגינים וממנו נאחזים במידה קטנה בטבעת גדולה.

העולם השני שיצא מהתיקון הזה שולט, ויוצא ויורד ועולה לחמשים ושבעה אלף מדרגות. בעלי יבבה נאחזים ממנו [כדי] לכפות בעורף, ב[חלק ה]לבן.

העולם השלישי שיצא מהתיקון הזה שולט, ויורד ועולה לתשעים וששה אלפים בעלי יללה. נאחזים ממנו בתואר הפנים שבשוטר ומושל.

עי' זהר הרקיע ש"עלמא קדמא" הינו העולם הראשון מבין ג' העלמין בי"ע שנתבררו מג' מלכים הראשונים שכולם נתבררו במו"ס ואח"כ נתגלו בתיקון הא' דדיקנא, ומשם נתפשטו בג' עולמות שהם כנגד ג' פעמים א-ל: "א-ל שד"י" בבריאה, "א-ל י-הוה" ביצירה, ו"א-ל א-דנ"י בעשיה. ועי' מבו"ש כט ע"ב שזה מדבר באמת על בינה ת"ת ומלכות דאצילות וענפיהם שהם בי"ע ועי' ב"ע צט ע"ב שזה מדבר על ג' מוחין דמו"ס ותולדותם בב"ע.

¹⁵⁵ עי' ע"ח שער יז פרק ד.

¹⁵⁶ מקור? עי' שער רוח"ק סז ע"א.

למעלה. וכן ר"ת ידינו כוננה הם בנימי' ל'. וכן פשטיות מלת ידינו מורה על בחינת הידים, להורות כי הם ג' הידים.

"עלינו", תכוין כי משם ההויה דמ"ה דאלפין, שהמשכנו מן היצירה אל העשיה, הנה יש בו ג' אלפין¹⁵⁹. ונודע כי כל אות אלף מורה¹⁶⁰ על שם אהיה. ותכוין לעשות ג' שמות של אהיה, שהם בנימי' ס"ג, ואז תכוין¹⁶¹ בהויה עצמה דס"ג, ואז תרבענה ותקח האחוריים שלה לצורך העשיה, ונודע שהוא בנימי' עלינו, שהוא קס"ו. (סא ע"א) "ומעשה ידינו כוננהו", הנה כבר המשכנו הכל עד העשיה, האמנם לפי שהעשיה היא בתוך הקליפות, לכן צריך תיקון אחר יותר עליון, והוא שנחזור להמשיך אליה מן הבריאה עצמה, ולהעלותה עד שם, כדי שישאר לה איזה דבר של תוס' שבת. וגם כי הבריאה היא בחי' שבת כנודע¹⁶², ולכן תכוין כי ג' אותיות "ועש" מן ומעשה, והם אותיות עש"ו¹⁶³, כי מכאן היה עשו אוהו כנגדו בקל". והם ב' בחי': הא', הוא אחוריים של הויה דע"ב דיודין, שהם בנימי' קפ"ד, ועם עשר אותיותיו קצ"ד, ובחי' זו תמשיך מן עולם האצילות שהוא שם הויה דע"ב דיודין, כנודע (&). גם ב' שמות אלקים עם י' אותיותיהם

¹⁵⁷ עי' אריכות ב ע"א ז"ל: יד יהו"ה מימינא דאתמר בה וירא ישראל את היד הגדולה מסטרא דחסד יד רמה מסטרא דתפארת דאתמר בה ובני ישראל יוצאים ביד רמה יד חזקה באמצעיתא דאיהי יד יהו"ה הויה למהוי רחמי מכל סטרא דינא כבוש באמצעיתא יד רמה עלה אתמר והיה ה' למלך על כל הארץ ותלת זמנין י"ד אינון מ"ב אזכרות דתפלין דיד ותפלין דרישא תרגום: יד יהו"ה מימין, שנאמר בה "וירא ישראל את היד הגדולה" (שם יד לא) מצד החסד. יד רמה מצד התפארת, שנאמר בה "ובני ישראל יוצאים ביד רמה" (שם ח). יד חזקה באמצע, שהיא יד יהו"ה הויה להיות רחמים מכל צד, דין כבוש באמצע. יד רמה, עליה נאמר "והיה יהו"ה למלך על כל הארץ", ושלוש פעמים י"ד הם מ"ב אזכרות של תפלין של יד ותפלין של ראש. ד"א – הסיבה ששם היד רמה שהיא הת"ת בשמאל והיד חזקה באמצע היא בחי' תפלין דר"ת שהחסדים טובבים את הגבורות.

ועי' עוד לט ע"א: תגין {לט ע"א} תליין במחשבה דלבא ומוחא¹⁵⁷ נקודין בדבורא דפומא אתון בעובדא דאברין ולאלין (נ"א ומאלין) נקודין וטעמי ואתון עביד ההוא סתים וגניז כורסיא טמירא עלאה ועליה אתמר אתה ה' לעולם תשב וכו' מאי אתה ההוא דאתמר ביה ה' אלקי אתה ארוממך בההוא דאתמר ביה רום ידיהו נשא ובגין דא אתמר למי נושאין כפים לרום השמים¹⁵⁷ הה"ד רום ידיהו נשא ומאי ניהו יר"ד ה"א וא"ו ה"א דאיהו חכמה כ"ח מ"ה¹⁵⁷ ועליה אתמר [מ ע"א] כ"ח מ"עשיו ה"גיד לעמו והאי איהו כ"ח פרקין דידין דמלכא עלאה דאינון כוז"ו במוכס"ז כוז"ו כנויין דיחודא עלאה דאיהו יהו"ה אלהינו יהו"ה ובגין דאסתלק האי חילא מישראל אתמר בהון וילכו בלא כח לפני רודף

תרגום: התגים תלויים במחשבת הלב והמח, הנקודות בדבור הפה, האותיות במעשה האיברים. ולאלין (ומאלו) הנקודות וטעמים ואותיות עושה אותו סתום וגנוז כסא טמיר עליון, ועליו נאמר "אתה יהו"ה לעולם תשב וכו'" (&), מה זה "אתה", אותו שנאמר בו "יהו"ה אלהי אתה ארוממך" (&), באותו שנאמר בו "רום ידיהו נשא" (&), ובשבילו נאמר, למי נושאין כפים לרום השמים, זהו שכתוב "רום ידיהו נשא", ומיהו יר"ד ה"א וא"ו ה"א, שהוא חכמה כ"ח מ"ה, ועליו נאמר "כ"ח מ"עשיו ה"גיד לעמו" (&), וזהו כ"ח הפרקים של ידי המלך העליון, שהן כוז"ו במוכס"ז כוז"ו. הכנויים של היחוד העליון, שהוא יהו"ה אלהינו יהו"ה. ומשום שהסתלק הכח הזה מישראל, נאמר בהם "וילכו בלא כח לפני רודף" (&).

¹⁵⁸ עליונים העולין (פע"ח).

¹⁵⁹ בכל קס מ"ה (נוסף צפע"ח).

¹⁶⁰ רומז (פע"ח).

¹⁶¹ יהיה רמז (פע"ח).

¹⁶² עי' לעיל הערות 141 142.

¹⁶³ גי' נוסף צפע"ח ולא הבנתי למה.

הם בגימ' קפ"ב, והם בגימ' יעקב. והנה קצ"ד וקפ"ב הם בגימ' עשו, והם¹⁶⁴ סוד הבריאה הנק' אלקים כמנין הכס"א, והם ב' שמות אלקים שהם זו"ן אשר שם¹⁶⁵.

נשאר לנו ב' אותיות מ"ה מן ומעשה, ובחי' זו תמשיכהו מן היצירה, כי שם שרשו של הויה דמ"ה. וכל בחינות אלו תמשיכם אל העשיה, כדי שתוכל לעלות אל הבריאה, וזה תמשיך אל ידינו, שהוא סוד י"ה אדנ"י כנ"ל (ס ע"ד).

"כוננהו", הוא חיבור כונן ה"ו, פי' כי במלת כונן, תכוין להמשיך ג"כ ג"פ מ"ב: א', מן הויה דע"ב דאצילות. והב', מהו"ה דס"ג דבריאה. והג', מן הו"ה דמ"ה דיצירה. והנה ג"פ מ"ב הם¹⁶⁶ כונן, ועי"ז יהיה ה"ו של כוננהו, פי' כי העשיה שהיא ה', תעלה ע"י כן למעלה מן היצירה הנק' ו', ותהיה ה' על ו'. והנה ע"י כל ההמשכות האלו הלואי¹⁶⁷ ישאר איזה רושם הארה בעשיה בימי החול.

גם דע, כי צריך שתכוין שה' פעמים נרמזו אותיות נ"ו בפ' הזה, והם: אלהינו, עלינו, ידינו, עלינו, ידינו, וה"פ נ"ו הם בגימ'¹⁶⁸ מנצפ"ך, שהם סוד ה"ג¹⁶⁹ שבעשיה, שהיא בחי' נוק'. ותכוין למתקם ע"י האור הנמשך מן הבינה הנק' נועם כנז'¹⁷⁰. ובברכת אבות דר"ה בתיבות אלהינו ואלקי אבותינו כו' נתבאר ענין זה היטב.

גם תכוין, כי ג' מיני תוס' קדושת שבת הם: הא', הוא מה שבא¹⁷¹ מאליו מפאת קדושת השבת בעצמו, וכנגדו אנו אומרים ויהי נועם ה' אלהינו עלינו. וכנגד מה שתיקן האדם והרוח ע"י מעשיו באמצע ימי החול, כדי להמשיך עליו תוס' קדושת שבת בע"ש, אנו מתפללים, שגם מבחי' זה ישאר ממנה איזה קדושה, וזהו מעשה ידינו כוננה עלינו. וכנגד מה שתיקן האדם והרוח באמצע השבוע ע"י מעשיו, רק שעשה שום עון ונסתלק ממנו, אנו מתפללים שגם מבחי' זו ישאר אלינו, וזהו ומעשה ידינו כוננהו, ר"ל שתהיה כונן ומתקן¹⁷² אל המעשה ידינו עצמו אשר נפגם ע"י העון, וזהו כוננהו ר"ל להו בעצמו¹⁷³.

¹⁷⁴ גם תכוין בפסוק הזה של ויהי נועם כו' אל ב' מיני זווגים הנעשים בימי החול, והם זווג דא"א, וזווג דזו"ן. וכוננתנו עתה, להמשיך לב' הזווגים הנז' בחי' אור גדול ממה שנשאר ביום¹⁷⁵ השבת, כדי שבכחו יהיה להם מציאות זווג בימי החול. וכבר נתבאר כי ענין ויהי נועם הוא בחי' אור חוזר מתוספות קדושת שבת, בסוד (שיה"ש ח יד) ברח דודי ודמה לך לצבי¹⁷⁶. והנה מציאות השבת הוא סוד הבינה, וז"ס ויהי נועם, פי' כי אנו ממשיכין הנועם ההיא של הבינה לב' זווגי החול הנז'.

¹⁶⁴ והוא (פע"ח).

¹⁶⁵ הרי הכוונה מאצילות לבריאה (נוסף בפע"ח).

¹⁶⁶ גימ' (נוסף בפע"ח).

¹⁶⁷ נמחק בפע"ח.

¹⁶⁸ פ,ר גזרות (פע"ח).

¹⁶⁹ שהם סוד ה"ג – נמחק בפע"ח.

¹⁷⁰ ע"י האור הנמשך מן הבינ' הנק' נועם כנז' – נמחק בפע"ח.

¹⁷¹ אלינו (נוסף בפע"ח).

¹⁷² נמחק בפע"ח.

¹⁷³ "וזהו כוננהו ר"ל להו בעצמו" נמחק בפע"ח, ובמקומו איתא "אך למעלה שלא היו פגום ללא אמר כוננהו כי אינו צריך רק המשכתו אלינו עתה וזו כוננה עלינו".

¹⁷⁴ פע"ח שער השבת פרק כד.

¹⁷⁵ מיום (פע"ח).

¹⁷⁶ עי' זהר ח"ב יד ע"א: (שם ח יד) ברח דודי ודמה לך לצבי או לעופר האילים כל כסופא דכסיפו ישראל (מקמיה) מקודשא בריך הוא הוא דאמר רבי שמעון תאותם של ישראל שיהיה הקדוש ברוך הוא לא הולך ולא מתרחק אלא בורח כצבי או כעופר האילים מאי טעמא אמר רבי שמעון אין חיה בעולם עושה כמו הצבי או כעופר האילים בזמן שהוא בורח הולך מעט מעט

וביאר מה ענין ב' זווגים אלו, ואמר, כי הא' הוא ומעשה ידינו כוננה עלינו, פי' כיון שמה שנעשה בשבת מעצמו, הוא נעשה בימי החול ע"י תפלותינו¹⁷⁸, וזהו ומעשה ידינו כוננה עלינו, ר"ל שזה הזווג הנעשה בכח מעשה ידינו בימי החול, כוננה עלינו ע"י נועם הזה. ולפי שזה הזווג הוא עליון דאו"א, לכן אמר כוננה עלינו, כי או"א הם עלינו. כי ישראל הם בז"א, שהוא למטה מאו"א. וכנגד זווג התחתון דזו"ן אמר, ומעשה ידינו כוננהו, כי גם זווג זה הנעשה על ידי מעשה ידינו¹⁷⁹, גם הוא כוננהו¹⁸⁰, ר"ל כונן ו"ה שהם זו"ן.

ענין מוצ"ש היא בחי' אור החזור, אשר אנו מקבלים הארתו עתה, ובהי' אור החזור מפאת תפילת שבת, הוא ענין ויהי נועם כו', שהוא המשך אור הבינה הנק' נוע"ם. ולפי שהזווג הנעשה בחול אינו מעצמו כנודע, כי מה שנעשה מעצמו ביום שבת, אנו עושים אותו על ידינו בתפלתנו בימי החול. ולכן אנו מתפללים בתחילת ימי החול, ומעשה ידינו כוננה עלינו, שהוא זווג העליון הנעשה בימי החול, ע"י שיכוננהו על ידינו. ולהיות אור החזור הזה מבחי' אמא עלאה, צ"ל פסוק זה מעומד כנ"ל. וכן לסיבה זו עצמה יש בנו כח להאיר עתה בעולם הבריאה קדושת ובא לציון גואל כנ"ל (ס ע"ב), משא"כ בשאר לילות החול. וכנגד אור החזור מפאת סעודת שבת, אנו עושים סעודה בכל ליל מוצאי שבת סעוד' ד' והבן זה¹⁸¹.

הנה נתבאר למעלה בענין ויהי נועם, כי כוונתנו היא להמשיך תוס' שבת אל ימי החול הבאה. וזה מסוד אור (סא ע"ב) החזור מן הבינה הנקרא נועם, והוא סוד השבת, כי הבינה היא שבת. גם בארנו לעיל כי המשך תוס' קדושה זו היא בג' חלקי נר"ן, כי הנשמה מתקיימת עד יום א', והרוח עד סוף יום ב', והנפש עד סוף יום ג'. וג' הימים האחרים, שהם ד' וה' וו', תכוין להמשיך לצורך השבת הבאה, בסוד הג' חלקים שהם נר"ן. והנה ז"ש¹⁸² מ"ש בספרי (מכילת בחדש ז) ¹⁸³זכור את יום השבת, מצוה היא למנות בו ימי השבת, לומר א' בשבת, ב' בשבת כו'. ¹⁸⁴וכ"כ הרמב"ן בחי' על התורה (שמות כ ח) ¹⁸⁵, והענין הוא להורות כי כל ימי החול תלויים ונקשרים ונמשכים מיום השבת, ומשם נמשכת להם הארתה. וזכור היטב ענין זה, כי הוא מכלל רמ"ח מצות עשה למנות ימי החול עד"ן, א' בשבת ב' בשבת כו'.

ומחזיר את ראשו למקום שיצא ממנו ולעולם תמיד הוא מחזיר את ראשו לאחוריו כך אמרו ישראל רבונו של עולם אם אנו גורמים שתסתלק מבינינו יהי רצון שתברח כמו הצבי או כמו עופר האילים שהוא בורח ומחזיר את ראשו למקום שהניח.

¹⁷⁷ עמסתכל לאחוריו בסוד אור החזור – נוסף בפע"ח.

¹⁷⁸ ומעשה ידינו (נוסף בפע"ח).

¹⁷⁹ מעשה ידינו נמקה בפע"ח צומקומו איתא תפלת ישראל.

¹⁸⁰ ולא אמר כוננה כמו צאו"א מטעם הנ"ל וגם (נוסף בפע"ח).

¹⁸¹ פסקא זו לא מופיע בפע"ח והוא חזקה על הנ"ל.

¹⁸² נדצ"ל ז"ס.

¹⁸³ רבי יצחק אומר לא תהא מונה כדרך שאחרים מונין אלא תהא מונה לשם שבת.

¹⁸⁴ מכאן עד סוף הפסקא לא מופיע בפע"ח.

¹⁸⁵ ז"ל: ופירושה שהגוים מונין ימי השבוע לשם הימים עצמן יקראו לכל יום שם בפני עצמו או על שמות המשרתים כנוצרים או שמות אחרים שיקראו להם וישראל מונים כל הימים לשם שבת אחד בשבת שני בשבת כי זו מן המצוה שנצטוינו בו לזכור תמיד בכל יום.